

Үндэр ургаса - үдэр бүрийн оролдолгоһоо ХОТЫНХИДЫЕ БАЯСУУЛНА

Сотниковын тепличнэ комбинат 1971 ондо байгуулагдаһан юм. Эндэ тул бүридөө 1 мянган дүрбэлжэн метр галмайтай 12 теплицэ бии. Тэрэ гэхэнһээ хойшо тус комбинат яһала хүгжэжэ, ехэ ургаса хуряадаг болоһон аад, һүүлэй жэлүүдтэ мүнгэ зөөрийн дуталдажа байһан ушарһаа түхэрээн жэлдээ хүдэлхээ болонхой. Байгша ондо апрель һараһаа шэнэ ургаса хуряажа захиһан байгаа. Неделидээ гурбадахин үгэрсэ ууряадаг. Тиихэдээ 1 тонно үгэрсэ абажа, Улаан-Үдэ хотын худалдаа наймаанай эмхшүүдтэ, нийтын эдээ хоолой газарнуудта

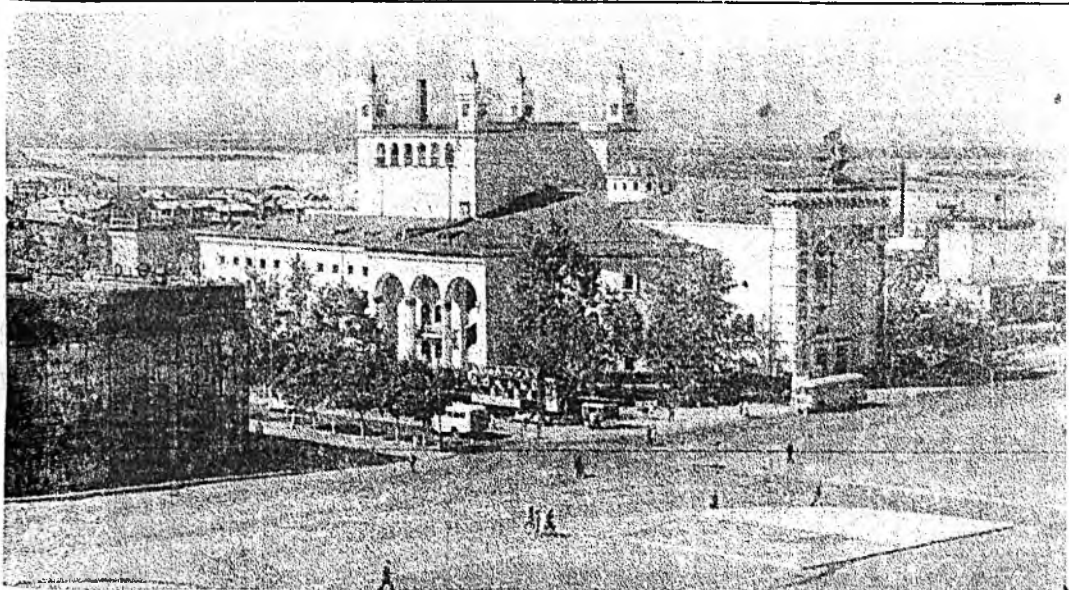

гаргадаг байна.

Дүй дүршэл ехэтэй хүдэлмэрилэгшэ Надежда Тимофеевна Подойницына теплицын комбинатые эрхилэгшээр хүдэлдэг юм. Ажал хэрэгээ найнаар мэдэхэ, дүршэл шадабаритай хүдэлмэрилэгшэд эндэ ажалладаг. Эдэ дүршэл ехэтэй ажалшадтай оролдолгоор үндэр баян ургаса ургуулагдана.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Полина Васильевна Кожевникова, Виктория Степановна Серебрянникова ургасаяа хуряана; Любовь Петровна Налетова, Галина Андреевна Овчинникова ажалайнгаа һүүлээр.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ОЙН БАЯРАЙ ХҮНДЭЛЭЛДЭ

Улаан-Үдэ хотын 330 жэлэй ойн хүндэлэлдэ Буряад Республикын Соёлой министерство, республикын Арадай уран бэлгитэй түб, Улаан-Үдэ хотын мэрийн соёлой таһаг, Залуушуулай хэрэгүүдэй, аяншалгын, физкультура болон спортын талаар гүрэнэй комитет "Миний дурагай хото, Улаан-Үдэ" гэхэн зүжэглэгдэмэл-спортын зугаа наада июлийн 14-нэй үглөөнэй

11 сарһаа Дээдэ-Онгостойдохи республиканска ипподром дээрэ үнгэргэхэ байна.

Зүжэглэгдэмэл зугаа наадан, родео, эрын гурбан наадан: бүхэ барилдаан, нур харбалга, мори уридаан һайндэрэй программа оруулагдана.

Республикын болон Улаан-Үдэ хотын хатарай, фольклорно бүхы коллективүүд, дуу, хатарай гүрэнэй "Байгал" ансамбли

тэрэндэ хабаадаха.

Ахамад режиссер, Буряад Республикын Гүрэнэй шангай лауреат С. Бальжанов, уран зурааша Н. Батуев, Буряад Республикын Гүрэнэй шангай лауреат, Россин искусствын габьяата ажал ябуулагша композитор А. Андреев, Б. Раднаев режиссерско бүлэгтэ ороно.

БУРЯАД АРАДАЙ КОНГРЕСС БАЙГУУЛАГДАХАНЬ

Бүгдэ буряадуудай хоёрдохи съезд мүнөөдөр Улаан-Үдэ хотодо хүдэлмэрээ эхилхэнэ. Энэ ехэ хуралдаанда хабаадахаа Москваһаа, Монголһоо, Хитадаһаа, Усть-Ордын ба Агын тойрогуудһаа, республикын аймагуудһаа ерэнэн 300 гаран делегат "Буряад арадай Конгресс байгуулха тухай" нэгэл асуудал зүбшэн хэлсэхэ юм. Урда съезд дээрэ байгуулагдаһан эмхидхэлэй хорооной түрүүлэгшэ Г. Н. Манжуевай хэһэн элдхэлые делегатууд үргэнөөр зүбшэн хэлсэжэ, һанамжа дуралхануудаа хубаалдаха.

Буряад арадай ажабайдалда тон шухала удхатай энэ асуудал олоной һонирхол татажа байһаниинь элитэ. Тиймэһээ съездын хүдэлмэри тухай тодорхой тоосоон газетымнай удаадахи дугаарнуудта хэблэгдэхэ.

"Буряад үнэн" - 96

ХОДОДОО ЗАХИДАГ, ХҮЛЕЭДЭГБДИ

Би 50-яад онуудһаа эхилжэ, дүшэн жэлэй туршада "Буряад үнэн" газеттэ таһалгараагүй захижа абадагби. Хүдөөгэй ажалшадтай байдал алишье талаһаань "Үнэн" соһиноймнай харуулжа шададагтань тон баясамаар.

"Хододоо сэдхэлдэм һанагдаша хонгор нютаг Аргатамнай" гэхэн газетын тусгаар хуудан манай нютагта зориулагдаа бэлэй. Өөрынгоо нютагта тус хууданай зориулагдаһан ушарһаа, нютагаймнай уншагдаа энэ дугаарта тон мээхэйгээр хандажа, аргагүй һонирхон уншаа. Нютагайнгаа алдар солото Ажалай Геройнууд Г. Д. Дамбаев, Н. Б. Ригчинов болон Ц. Ш. Бубеев тухай уншахадаа, хүн бүхэнэй зосоо омогорхол түрэнэн байха. Буряад орондомнай иимэ солото хүнүүдээр баян нютаг үсөөн.

Түрэл газетэмнай хүдөө ажахынхидта анхаралаа ехээр хандуулдаг. Тийн хамтынгаа ажалда хам оролсоһон хүнүүдэй нэрэ мүнхэлнэ, түрэл түүхээ нэргээнэ.

Би өөрөө 50-60-аад онуудта хонишоноор ажаллаһан хүм. Тийхэдээ социалист мурьсөөндэ түрүүлжэһие ябагдаа. Москва хотодо Бүхэсоюзна выставкэдэ хабаадаха золтой байгаа.

Олондо аша тухатай, ажалдаа абьяастайгаар хүдэлдэг, түрэл "Буряад үнэнтэйгоо" холбоо барисаагаа таһалдуулаагүй ябадаг зон манай Аргатада олон. Жэшээлхэдэ, Даша-Нима Дондупов, Санжидма Тарасова, Дансаран Дондупов, Пүрбэ Монголов, Валерий Хобраков, Сергей Ригчино, багшанар С. Т. Содномова, О. Р. Раднаев, Д. С. Цыбиков, Д. Ш. Хобраков

гэгшэдые дурдая.

Үндэрэн газеттэеэ ото захижа байдаг Санжидма Бадмаевна Тарасова тухай нэгэ хэдэн үгөөр хэлэхэ дураң хүрэнэ. Санжидма Бадмаевна һаалишанаар ажаллахадаа, хүнэй фермын залуушуулай бүлэг хүтэлбэрилжэ ябаа. Тийхэдээ олондо жэһээ бологшо бэлэй.

Миний һанахада, сагай хэды хүндэ болооһие һаа, "Буряад үнэн" газетэдээ захил хэхэ арга бии. Ядахын сагта хүршэ айланууд хамтаран, захил хэхэдэ болохо.

Аргатын хэлхээ холбоон газеттэһээ гадна, радио, телефоноор нютагаархидаа хүсэд һайн хангажа байдаг. Энэ хэрэгтэ Цырема Шагжиевна Шотхоева ехэ үүргэ дүүргэнэ.

Цырема Шагжиевнагай ашаар нютагаархиднай түрэл газетэдээ дуратай болонхой, ходоодоо захижа, хүлээжэ байдаг.

АННА БУДАЕВА,

Эхэ-Герой.

Аргата нютаг.

БУЯН ҮЙЛЭДЭГТЫ!

Тугнын тала атар тарган малаараа, алтан шаргал таряагаараа, амгалан тайбан улад зоноороо суурхадаг үргэн ехэ үргэмжэтэй нютаг юм. Ушөө омогорхохо юумэмнай гэхэдэ, Суулгын дасан болоно. Һүүлэй жэлүүдтэ Суулга, Хаяа, Алташа, Зандин, Балта нютагуудта буддын шажанай бүлгэмүүд байгуулагдажа, нютагайнгаа дасан нэргээхэ талаар горитой хүдэлмэри ябуулаа. Тийгэжэ Еши-Лодой римбүүһие залажа, шэнэ дасанай һуури заалгаа бэлэй. Мүнөө тэндэнэ шэнэ дутан бодхоогдоо.

Анхан сагта хоёр мянган ламанар, хубарагуудтай, илангаяа эмшэ ламануудаараа суурхадаг дасанайнгаа урданай солье нэргээхын тула байгша оной июлийн 13-да Суулгын дутанда ехэ уншалга, мүргэл болохонь. Тэрэниие Еши-Лодой римбүүһе түрүүтэй ламанар бүтээхэ юм.

Хүндэтэ нютагаархид! Энэ ехэ үйлэ хэрэгтэ хабаадахыетнай, буян үйлэдэжэ, хандиб үргэхыетнай уриалнабди.

Мухар-Шэбэрэй аймагһаа гарбалтай зоной Улаан-Үдэ хотодо ажаһуугшадай эблэл.

ЗАГАРАЙН АЙМАГАЙ ҺОНИНУУД ХҮРБЫНХИД ЗОРИҮНДОО ХҮРЭХЭ

Юрий Андреевич Жигалинай ажахыгаа дахинаа хүтэлбэрлэж эхилһэнэнь хойшо таряашанай ажахынуудай Хүрбн нэгэдэ үйлэбэрлэж яһала урагшатай хүгжөөж байна. Эндэ ажалай журам хараа байса хайжараа, ажалай бүтээснь улам дээшлээ. Мүнөө жэлдэ ажахын механизаторнууд 1200 гектарта шэниисэ тариһан байха юм. Ургасань яһала жэгдээр гаранхай. Уһалагдааг 450 гектар полийн шэниисын ургаса үбдэгтэ хүрэмэ болонхой, - гээд, ажахын ахмад агроном С. Пинигина омогорхон хэлээ һэн.

Хүрбнхид 10 гектарта капуста, 50 гектарта хартаабха таринхай. Эдэ ургамалуудай хойноһоо тусгаар бригаданууд хайн харууһа хэдэг юм.

АНГИР ҺУУРИНДА

Ангир һууринда бүхыдөө 50 айл бүлэ мүнөө ажаһуудаг. Илангаяа һүүлэй хэды жэлэй хугасаа соо энэ бишыхан һууринһаа залуу олохон айл бүлэнэр ондоо нутагуудта нүүжэ ошоһон байна. Энэ һуурийн староста Дюбин Батувичай үүсхэлээр мартагдаһан һуурин дахинаа һөргөгдөжэ эхилбэ.

Ангирта 70 наамхай үнээды суглуулжа, шэнэ фермэ эмхидхэбэ. Үүсхэл, оролдолго ехэтэй С.Б. Цыренжапова фермые хүтэлбэрлэхөөр томилогдоо.

ШЭНЭ- БЭРЭЭНЭЙХИД БАЯРТАЙ

Мухар-Шэбэр һууринда Загарай, Бшүүрэй, Хягтын, Тарбагатайн болон Мухар-Шэбэрэй аймагуудай үхибүүдэй фольклорно ансамблынуудай уран байханай харалга хаяхан үнгэргэгдэбэ.

Энэ харалгын дүнгөөр Загарайн аймагай Шэнэ-Бэрээнэй үхибүүдэй "Рябинушка" гэхэн фольклорно ансамблин эдиршүүл дуу, хатаргаа найнаар гүйсэхдэжэ, түрүүшын һуури эзэлбэ.

ЗУНАЙ ҺАЙНДЭР

-Үнгэрһэн амаралтын үдэр үзэсхэлэн байхан байгаалитай газарта заншалта болоһон сурхарбаанай зунай һайндэр үнгэргэгдэбэ. Дабаатын захиргаанай үүсхэлээр энэ һайндэр эмхидхэгдэһэн байна. Спортын олон янзын мурьсөөнүүдтэ Эрхирэг һуурийн залуушууд эдэбхитэйгээр хабаадалсаба. Сурхарбаанда зугаа наадан, элдэбн наймаан үргэнөөр эдлэгэгдээ, - гээд Эрхирэг һуурийн соёлой байшангай директор Дарима Дондкова баяртайгаар мэдүүлээ һэн.

ТАРИПГЫН ТАПМАЙ ХОРООГДООГҮЙ

Үйгэтэйн совхоз овоц үйлэбэрлэдэг гол шэглэлтэй ажахы болоно. Эндэ республика соогоо эгээл ехэ талмайда огородой эдээн таригдадаг байха юм. Энэһые жэлдэ тус ажахы тариалынгаа талмай байа хорообогүй. Байгша ондо 30 гектарта морхоб, 30 гектарта һонгино, 20 гектардээр свёкло тариданхай. Ургасын гараса яһала хайн.

В. БАТОВОВ.

Манай хөөрэлдөөн

ХАРАМААР, ҺОНИРХОМООР БАЙГА

Забайкалин нарин ноһото үүлтэрэй бии болгодоһонһоо хойшо 40 жэлэй ойн баярта зорюулагдаһан, эрдэмэй болон ажал ябуулгын конференци июнийн 28-29-дэ хоёр үдэрэй туршада Шэтэ хотһоо холо бэшэхэнэ оршодог областин хүдөө ажахын гүрэнэй племпредприятин бааза дээрэ Кутузовка тосхондо боложо үнгэрхэ тухай бидэ уридшалан уншагдааа дуулгаһан байнабди. Энэ конференциин хүдэлмэридэ манай республикаһаа хабаадаһан хүдөө ажахын болон эдэе хоолой министерствын мал ажалай таһагай начальник К.А. АЛБАШЕВТЭЙ манай газетын корреспондент Д. Дондов хаяхан уулзажа, хэдэн асуудалнуудта харюусахынь гуйһан байна.

Константин Андаевич, нэн түрүүн эрдэмэй болон ажал ябуулгын конференци тушаа тобшохоноор хөөрөжэ үгыт?

- Шэтын областин хонидые үсхэбэрилдэг ажахынуудта, мүн Буряад ороноймнай ажахынуудай хүтэлбэрлэгшэд, зоовет-мэргэжэлтэдтэ хабаатай ехэ удха шанартай конференци боложо үнгэрбэ. Хоёр үдэрэй туршада үнгэргэгдэһэн энэ конференци олохон хүнүүдые хабаадуулаа гэхэ байнаб. Областин хонидые үсхэбэрилдэг ажахынууд энэ хэмжээ ябуулгада зорюулагдаһан выставкэдэ өөһэд өөһэднйгөө продукци, үүлтэртэ хонидоо асаржа, олоной үзэмжэдэ табижа харуулба.

Хоёр үдэр соо үнгэргэгдэһэн хэмжээ ябуулгын программа тухай уншагдаһан хэлэжэ үгэхэ байгаат.

- Конференциин түрүүшын үдэр Забайкалин нарин ноһото үүлтэрэй хонидой бии болгодоһоор 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баяр ёһололой конференци үдэрэй 11 сагһаа хүдэлмэреэ эхилээд, үдүн 14 саг болотор үргэлжэлөө. Олон элдхэлнүүд шагнагдаа, үгэ хэлэһэн хүнүүд наамжануудаараа хубаалдаа.

Үдһөө хойшо эндэ эрдэн айлшад Шэтын областин, Буряад Республикын хүнгэн ба буйлулан болбосоруулдаг промышленностиин предприятинуудай үйлэбэрлэжэ гаргаһан продукцинуудай выставкэтэй дүтөөр танилсаһан байна.

Манай республикаһаа конференци дээрэ хэд үгэ хэлээбэ?

- Буряад ороной хонин ажалай мүнөөдэрэй байдал тухай би өөрынгөө һапалтай хубаалдаа һэм. Акционернэ "Улаан-Үдын нарин сэмбын мануфактура" бүлгэмэй ахмад инженер С.М. Гуревич энэ жэлэй ноһо тушааха асуудалда үгээ зорюулаа. Энэ бүлгэмэй генеральна директор К.П. Альцман үбшэлһэн байжа, тэрэнэй орондо ахмад инженерын конференциин хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа эрээ. Эндэ олон хүнүүдэй үгэ хэлэһэн дээрһээ, сагай бага үлэһэн ушарһаа үгэ хэлэхэ гэхэн малай үүлтэр хайжаруулаа гол шэглэлтэй үйлэбэрийн "Бурятское" нэгдэлэй түрүүлэгшэ Я.Х. Левитин, Буряадай хүдөө ажахын гүрэнэй академиин доцент Г.М. Желякова, Буряадай хүдөө ажахын эрдэм-шэнжэлэлгын институтдай лабораторие даагша Ю.М. Нагаев гурбан өөһэд өөһэднйгөө текстүүдые тэндэе үлөөһэн байна.

Хоёрдохи үдэрын ямар юумэндэ гол анхараал хандуулагдаабэ?

- Областин үүлтэртэ хонидые үсхэбэрилдэг ажахынуудай асарһан хонидой выставкэ-харалга үглөөнэй 10 сагһаа үдүн 13 саг болотор үнгэргэгдөө. Выставкын экспертнэ комиссийн гэшүүд энэ асарагдаһан хонидые хаража, тухай сэгнэлтэнүүдые үгөө. Экспертнэ комиссийн гэшүүдэй хонидые хараха үедэнь областин түрүү ноһо хайшалагдаһадай мурьсөөн эндэ үнгэргэгдэһэн байха юм.

Үдын хойно выставкэдэ чемпионууд болоһон, тухай шангуудта хүртэһэн эрхим хайн

хонидо медальнууд зүүлэгдээ. Хонин хүрэгөө саашадаань хүгжөөжэ шадаһан түрүү ажахынууд, Забайкалин нарин ноһото үүлтэрэй хонидые бии болголсоһон, энэ шухала хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадаһан авторнууд, ажахынуудай хүтэлбэрлэгшэд, мэргэжэлтэд, үйлэбэрийн түрүүшүүл баһал үнэтэй сэнтэй бэлэгүүдээр урмайнуулагдаһан байна.

Түгэсхэлэй үдэр областин гулваа Р.Ф. Гениатулин конференциин хүдэлмэридэ хабаадалсаба.

Буряад ороной ошожо, хэд хабаадалсаһан байжабэ? Буряад Республикын Президент А.В. Потанов Республикын Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо, хүдөө ажахын болон эдэе хоолой министр Б.Ц. Семёнов хоёр урьалтай аад, энэ үдэр Москвада хүдөө ажахын асуудалаар үнгэргэгдэһэн Бүхэроссин зүблөөндэ хабаадалсажа, энэ конференциин хүдэлмэридэ хабаадалсаагүйень бидэ мэдэнбди.

Үнхөөроошье, Леонид Васильевич Бата Цырендондович хоёр Москвада байжа, хабаадалсабагүй. Республикын плем-нэгдэлһээ Я.Х. Левитин, таһагые даагша Н.Я. Маркаков, акционернэ "Улаан-Үдын нарин сэмбын мануфактура" бүлгэмэй ахмад инженер С.М. Гуревич, ПОШ фабрикын начальник С.В. Подрезов, Мухар-Шэбэрэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ А.П. Калашников, Хорин аймагай хамтын хубаарлалтын Үдын предприятин директор Б.Ц. Дондов, энэ предприятин директорэй орлогшо В.К. Халматов, Буряадай хүдөө ажахын эрдэм-шэнжэлэлгын институтдай лабораторие даагша Ю.М. Нагаев ба Буряадай хүдөө ажахын гүрэнэй академиин доцент Г.М. Желякова гэгшэд хабаадалсаа.

Ондөө тээһээ айлшад олон байгаа гү?

- Москваһаа Россин Хүдөө

ажахын болон эдэе министерствэһээ мэргэжэлтэд хэрэгтэ. Хонин болон хүрэгые шэнжэлдэг Бүхэ институтай директор В.А. Мороз хүндэтэ ага боложо буугаа.

Константин Андаевич, һүүлшын асуудал конференци тушаа наамжа ямаршуу гэшээбэ?

- хайн бэлэдхэлтэй Бааза дээрэе хонин выставкэдэ харуулаа продукция табиха тарбагатай хорёо, сары түхээрэгдээ. Ажахынууд өөһэд өөһэднйгөө хүтэлбэрлэжэ асараа. Юр бэлэдхэлһын тон хайн онсолон тэмдэглэхээр дээдэ үгэ хэлэхэдэ, Шэтын область 1975 ондо эгээл гэхэ гү, али 4 миллион 670 тологой хонитой болоһон юм. Харин мүнөө жэлдэ 827, 2 мянган тологой тоолодоно. Тэрэ тоодо үүлтэрэй хонидын 1975 ондо 291,4 мянган баһан, энэ жэлдэ 821, 2 тологой болгодоһон байдаг. 1975 ондо эхэ хонидойн 2,273, 3 мянгадаа хурбада байһа ондо мин 589,3 мянга болоо. Тэрэ жэлдэ зүүн хонин бүриһөө 72 түлэй мүнөө оройдоол 20 түлэй абтаа, түлжүүлэгдээ. Хонин бүхэһөө 3,1 мянга ноһоной хайшалагдаһан харин нёдондо 2,0 мянга тэрэн хүргэгдөө. Мэргэшанартай сабсаган ноһоно 12,7 процентһээ 89 процент хүртэр дээшлээ.

Агын Буряадай автономной округой Могойтын районы "Дружба" колхозой түрүүлэгшэ энэ үгэ хэлэхэдэ, хонидой тоонь байа болгодоогүй, тэрэлхэмжэ гэхэ гү, али 17 мянгадаа гэхэ мэдүүлээ һэн. Областин бэшэ ажалын үүлтэртэ хонидойн тологонь эрид үсөөн байһа бшуу.

Дэлгүүрэй үнэ сэнгүүд

ЯМАРШУУ БАЙБАБ ГЭБЭЛ...

ХОТЫН түбэй дэлгүүр дээрэ табигдаһан эдэе хоолой гол зүйлнүүдэй үнэ сэнгын үнгэрһэн амаралтын үдэрэй байдалаар абаад харахада, июнийн 30-найхида орходоо, байа ехээр хубилаад орхибогүй. Жэшээлэн зэргэсүүлээд үзэбэл, горкоопторгын зүгһөө наймаалагдаһан үхэрэй, гахайн мяханай сэнгүүд тэрэл хэм соогоо үдөө гэхэ гү, али үхэрэй килограмм мяхан 16000, гахайн - 18500 түхэригтэ байба. Харин эдэней худалдаһан хониндой килограмм мяханай сэнгын 14000 түхэригтэ хүрөө гэхэ гү, али урдахи амаралтынхиһаа 1000 түхэригөөр дээшлээ. Үмсэһөө ороһон мяхан энэ удаа баһал элбэгээр табигдаба. Үхэрэй килограмм мяхан 13000-25000, гол түлэб 15000-18000, гахайн мяхан 16000-19000 (үхэрһэн амаралтынхитай сасуулахада, дээдэ захань 2000 түхэригөөр доошолбо), гахайн даһалагдаагүй гадар өөхөн 18000-19000 (1000 түхэригөөр доошолоо), гахайн даһалагдаһан гадар өөхөн 23000 (тэрэл хэмдээ), сонгогдоһон гадар өөхөн 25000 (2000 түхэригөөр буугаа), хониндой мяхан 16000-19000 (4000 түхэригөөр дээшлэбэ), мориной мяхан 11000-14000 (3000 түхэригөөр доошоо ороо)

түхэригөөр, Улаан-Үдын шубуунай фабрикын таһагай мяхан шанаараа 10000-11000, Загарайн бройлерно фабрикын таһагай 1-дэхи категориин мяхан 14500 (500 түхэригөөр дээшлээ), акционернэ "Бурятмясопром" бүлгэмэй зүгһөө наймаалагдаһан таһагай мяхан 12100 (2200 түхэригөөр дээшээ ургаа), дальбараагай мяхан 9900 (2900 түхэригөөр дээшлээ), американ таһагай гуя мяхан 12500-13000 түхэригөөр зоцдо дурадхагдаба.

Мяханай зүйлнүүдэй сэн ямаршуу байгаб гэбэл, Улаан-Үдын мяханай комбинатай мэдэлэй дэлгүүр дээрэхи хоёр киоскдо 9 зүйлэй колбасагай сэн баһал элдэбин байгаа. Эгээл үнэтэй ветчинагай сэн 32340, шанагдаһан колбасанууд шанаар шанаараа 20350-26620, дутуушагаар сонгогдоһон нэгэ зүйлэй колбаса 29700, акционернэ "Горкоопторг" бүлгэмэй киоскдо Эрхүүдэ үйлэбэрлэгдэһэн сарделькэ 26100, "останкинская" сортын колбаса 28100, гахайн даһалагдаһан гадар өөхөн 18000, үмсэһөө ороһон "одесская", "польская", "талинская" сортнуудай колбасагай сэн 27000-29000, ветчина 36000, үсүүнэй мяхан 30000, сонгогдоһон таһагай гуя

мяхан 28000, гурбан зүйлэй хатуу сыр 35000, сонгогдоһон гахайн гадар өөхөн 25000, сонгогдоһон гахайн сээжэ талын яһатай мяхан 17500 түхэригтэ хүрээ.

Заһанай зүйлнүүд нилээд элбэгээр дурадхагдаа. Даһалагдаагүй, хүйтөөр сонгогдоһон, даһалагдаһан омоли, селёдка, илангаяа олон газарта худалдагдаһан байна. Жэшээлхэдэ, даһалагдаһан селёдкин сэн 3000-5000 түхэригөөр доошолоо гэхэ гү, али энэ үдэр 10000-12000, даһалагдаһан омолин сэн 4000-6000 түхэригөөр баһал доошоо ороо, килограмм омоли 8000-10000, харин даһалагдаагүй омолин сэн 10000-13000 түхэригтэ, килограмм минтай 500 түхэригөөр доошоо унаа, камбала 500 түхэригөөр үнэтэй болоо. Алганын ба ялаанын сэн гэрэл хэм соогоо үдэбэ. Хүйтөөр сонгогдоһон омоли 21000-23000, селёдка 23000, кета заһанай нурган талһа 47000 түхэригтэ хүрөө.

Нүнэй зүйлнүүдэй сэн гэрэл хэмдээ байба. Түбэй дэлгүүртэ асарагдаһан малай тоһон 22000, "буковинская" сортын хатуу сыр 28000, килограмм эзэгэй 10000, килограмм зоохэй 28000 түхэригтэ сэнгэйгээр наймаанда табигдаа.

Огородой түүбэрлэн хэлэбэл, асир киоскпуудта наймаандаа хартаабха энэ худалдагдабагүй. 7 литр хартаабха 18000-19000 түхэригөөр дээшлээ, үгэрсэ 10000-13000 (1500 түхэригөөр ургаба), 4000-5000 (1000-2000 түхэригөөр доошолоо), капуста (2500 түхэригөөр буураа), помидор 7000-9000 түхэригөөр үнэтэй, чеснок 8500-12000 түхэригөөр доошолоо, 10000, мангир 8000 түхэригөөр баһал болоһон байха юм.

Жэмсэхэ: сливэ 13000, абрикос 18000-20000 (2000 түхэригөөр үнэтэй болоо), 7500, мангирин 6000, чир 33000, персик 17000, дыня Узбекистанһаа асарагдаа жэлэй яблока 8000, Фра асарагдаһанһын 15500, апельсин 10000 түхэригтэ худалдагдаба.

Бэшэ зүйлнүүд: таг үндэгэнэй, элһэн сэнгүүд бэлэй хубилагай тоһон 23000 түхэригтэ дурадхагдаа.

Редакциин социалистическ

Буряад арадай Конгрессые угтуулан

БҮГЭДЭ буряадуудай II съезд дээрэ энэ асуудалаар үгэ хэлэхэ хүсэлтэй байгаа хүм, тээд намда үгэ үгөөгүй нэн. Хэдэн айн элинсэгүүдэймнай бидэндэ заяахан нуга сабшалангай, бэлшээрийн айхабтар ехэ газарай хубинь мүнөө үедэ хаяанай, эзгүй юмной. Юундэнимэ байдал тохёолдооб, саашадаа ажалтай буряад угсаатад яжа ажамидархаб мөөрөнгөө бодомжонууды "Үнэн" сониной шатадта сэхэ руунь хэлэжэ, ханааемни олон асуудалууд тухай хамтаараа зүбшэн хэсэ дурадханаб. Июлин 11-дэ болохоёо

Арайхан гэжэ байдаг. Гансатрактор ябадаг. Обор-Үнгөөдэ 260 гаран айл тоологдоог. Багахан газартай аад, тэрэнэ элдүүлхэ трактор, машинагүй, мори унаагүй байха юм. Энээхэн 4 лэ буряад тосхон райондо байдаг. 70 мянган ород соо 1280-яад буряад ажабайгша.

Иимэ ехэ сабшалантай, таряалантай буряад нотагуудай халажа, хандаржа байхада, хараха, хамгаалха засаг зургаан олдохогүй юм гү?! Энэ талааа харахада, Буряад арадай Конгресс иимэ ороё хүшэр асуудалууды алад гарангүй, заал хаа нэгэ аргаар шийдхэхые оролдохо ёготой.

шэнжэлхэн юм. Үдэ голой зүүн эрьсээр, Хөлго голой хоёр эрьсээр 89 ханааб малтагданхай, бүхыдөө 9096 десятина газар уһалагдааг гэжэ тэмдэглэһэн байна. 1 десятина уһалагдаагүй сабшаланһаа гектарай 7,5-19 центнер үбһэн абтадаг нэн. Харин үтэгжүүлэгдэһэн, уһалагдааг сабшалангайн гектар бүхэнһөө 30-52 центнер гэхэ гү, али 3-4 дахин ехэ үбһэн абтадаг байгаа. Мүнөө үсын байдалтай зэргэсүүлээ үзэе. 1958 ондо Тарбагатайн совхоздо манай нотагууд бултадаа дамжуулагдахан байгаа гэжэ дахин хануулая. 1975 ондо совхоздо гектар бүхэнһөө оройдоол 1,5 центнер үбһэ абажа

"ЭРЬЕХЭ НАРАН ЭЭЛЖЭЭТЭЙ"

(Хэр зүбөөр газараа хэрэглэнэбибди гэхэн бодомжонууд)

Конгресс дээрэ газар тухай асуудал хэлэхэ гээд найданаб.

Шэтын областиин Петровск-Забайкальска оной Обор-Үнгөө нууринда тоонтотой хүм. Энэ хүнгэн хара шоройтой газар, үбһэ эртүүр ургажа эхилдэг. Баггүй үдхэн олон үндэрөөр ургаад, эртэхан хагдардаг даа. Шэтон оной хабарай тарилга эндэмнай ехэ үсөөр үнгэрөө. Урдандаа томошог Үнгөөгэй хэсэ байхан аад, 2-3 жэлэй саана халаад, мүнөөдөө хэсэ 2 фермэ үлэнхэй. Энэ хугасаада малынь хэсэ үсөөрөө. 1200 гектар дээрэ таряа ургууддаг, нёдондо 200 гектар таряа нэн. Гурбадахи таряалангай ехэ талмай хаясаанай боложо

хэсэ байхадаа, 2300 гектар сабшалангай нэн. Нёдондо оройдоол 400 гектарһаа үбһэ хэсэабаа. Хэды ехэ сабшалан хаягдаба гэшэб? Урид далаад онуудаар "мелиораци" хэсэбди эдэн үсын элинсэгүүдэймнай эдлэжэ, үдхэн, ургаса ехэтэй сабшалангуудыемнай хахалаад хаяхадань, намаг налхи, буртаг сабшалан болошоо нэн. Үнгөө голые уруудаад, нёноо үгсөөд, 100 гаран километр болохо хэды ехэ сабшалан халгаагдаа гэшэб! Шэтон, Сэсээ-Түгээ, Суворов нуга, Долоодой Уушха... Ганса Уушхада Андан Будатан гэжэ бойног отолон гэхэн зоной урданай зугаа нм. 4 бойног гэхэдээ, энэ айл аяар 400 толгой бодо мал, хэдэн хүрэг адуу, хэдэн зуун ямаа баридаг байгаа. Мүн Цыбикдоржо, Муштан, Борогшонтон гэхэн баян айлууд нугануудта олон мянган толгой малаа эдлэдэг нэн. Уушхада, иимэ олон малтай нутагтай урданай буусануудта, мүнөө тэмээн хонь, хуһан, уляахан, нархан модод урганхай, эхэше бухал үбһэ хүн сабшадатгүй...

Энэ он багаар манай район Хөлго-Буряад нэрэтэй нэн. Дарганар буряадууд байгаа. Энэ нээ хойшо 60 гаран жэл соо нэгэшые хүн райониие толгойлоогүй. Минии жэшээд эдэ жэлнүүдтэ бүхы буряад тосхонууд мангараа ехээр хохидоо. Түрэнэн тоонто мангартамни нэгэшые айл үлөөгүй. 30-40 жэл мангартамни элинсэгүүдэйнгээ бууса нэргэхэ гэжэ эдлөөб, тээд юуншые боложо үгөөгүйл даа. Мангартамни ажагуудад 38 айл "Улаан-Туяа" нэн ажахы болоод, 6 үхэр, 1 морин зөөритэй, сабшалангүй үлэнхэй. Зудмаарида - 80 буряад айл.

Бүгэдэ буряадуудай II съездын урда тээ Конгресс тухай бидэндэ, холохоо ерэнэн делегадуудта, иигэжэ хэлээ нэн:

- Залуушуул политическэ эблэл эмхидхэжэ, бүхы юумэ худханахы, яһатан хоорондын байдал муудаханы!

Һүүдэнэ мэдэн гэхээм, Конгресс гэшэ үндэһэ яһатанай хоорондо яһа хаяхагүй, харин арадайнгаа соёлой болон социально-экономическа нэргээн хүгжөөлгын программа бэелүүлхэ хүсэл зорилготой байгаа. Тиимэһээ буряад хүдөө нуурин тосхонуудай тулюур туйган байдалые хаража, зүрхөө үбдэхэдөө, социально-экономическа асуудалууды табяагүйдэ аргагүй болоо гэжэ хананаб.

19 зуун жэлэй тэн багаар Забайкальска областиин 100 хүн бүхэндэ 373 толгой мал хүртэдэг хаа, 1890-ээд онуудта 455 толгой эбэртэ бодо мал хүртэгшэ нэн. Харин 1996 оной январин 1-нэй байдалаар ("Петровск-Забайкальские огни" гэжэ газетын мэдээсэхээр) энэ тоо 13 дахин доошолоод, 100 хүн бүхэндэ оройдоо 18 толгой хүртэхэ юм. Адуун хүрэг - 77 дахин, хони, ямаадай тоо толгой - 100 дахин доошолонхой.

1991 ондо Баягын, Хадангарай зон хамтын суглаа зарлаад, урид "Улаан-Туяа" колхоз байхадаа, хэды шэнээн газартай нэн бэ, тэрэл хэмдэн, нэргэхэ гэхэн шийдхэбэри абаа нэн. Нотагһаа гаранан 140 хүн (Улаан-Үдэһөө) ажахы нэргэлгэдэ хабаадалсаха байһанаа мэдүүлээ бэлэй. Гэр барихада, газараа хахалаад, тариха, үбһэ тэжээл бэлдэхэдэ ехэ гаргашатай. Тээд гол шухаланы, газар хэрэгтэй. "Улаан-туяагайхидай" газарые 1958 ондо Тарбагатайн совхоздо бүхы адуу малгайн үгэжэрхиһэн шуу. Энээн тухай Шэтын "Земля" һониной корреспондент Вл. Батуев бэшээ нэн. "Улаан-Туяагай" ажалшад тэрэ газараа мүнөө хүртээрөө гэдэргэнэ бусаажа абаагүй. Хаана хандаагүйб даа! Бүгэдэ буряадуудай II съездын президиумдэшые бэшэг дамжуулаа. Энэ асуудалые шийдхэхэ жуули, зарлиг хэзээ гаргахаб? Засагай ямар зургаан шийдхэхэ аргатайб?

Хэр уһаа манай элинсэгүүд сабшалан үтэгжүүлгын, уһалуурийн ехэ дүй дүршэл ноосэлхэн түүхэтэй. Сэгнэшгүй энэ баялигыень мүнөө үедэ алдажа, мартажа байһамнай ехэл харамтай.

19 зуун жэлэй һүүл багта манай хизаарта Куломзинай комисси хүдэлхэдөө, газар эдлэлгы

байгаа. Хадангар, Хаатархан голнуудта хүдэлдэг байһан уһалуурийн 23 ханааб хаягдаа. Гол горходой уһан халин урдажа, урдандаа баггүй үдхэн ногоотой нуга сабшалангууд намаг налхида абтана, һөөг бургааһанда абтана. Бүхыдөө сабшалангай талмай һүүлэй 30 жэлэй туршада аяар 7 дахин хороо. Энээн тухай 1972 ондо "Правда" газетэдэ би бэшээхүм. Партийн Шэтын обкомой секретарь Н. Макаров иимэ харюу үгөө нэн: "Ц.-Е. Жамбалавай корреспонденти соо нэрлэгдэһэн алдуунууд үнэхөөрөө дайралдаа. Хаясаанай болоһон газарта мүнөөдөө 2200 гектар сабшалан бэлдэгдэнхэй, тэрэ тоодо 500 гектарынь уһалуурийн юм. һүүлэй жэл хахадай туршада 680 гектар талмай сөбэрлэгдээ, 150 гектар нуга сабшалан үндэһөөрөө һайжаруулагдаа. Энэ табан жэлэй хугасаада үшоо 2200 гектар нуга сабшалан һайжаруулагдаха, харин уһалагдааг сабшалангай талмай 1500 гектарта хүргэгдэхэ юм". Шал хуудал! Хэрбээ тэрэ үедэ албан хойрог ноёд хаалта хэдэг хаа, мүнөө ямар харшалта нэрлэхээр бэ? Совхозой хүтэлбэрийн зэмээр лэ ажахымнай халан хандаржа байна бэшэ гү? Районной, областиин газетэнүүдтэ, Москвадэшые оло дахин бэшэһэн, ханданан байхабди. 1964 ондо, һүүдэнэ 1988 ондо Хадангар нотагаа нэргээн бодхоохые оролдооб. Хэдэн хүн нэгэдээд, зайн галай лини татабди, 4 гэр, малай дулаан байра, машинаа хорёо барлабди, 140 метр гүнзгы нүхэ малтажа, уһа гаргабди.

Гэбэшые совхозой директор районной хүтэлбэрийн зүбшөөлөөр манай аренднэ звенос тараажархёо бэлэй. Мүнөө тэдэ гэрнүүдыемнай ийнэ тишэнь зөөгөө, малай байрануудые задалаад, түлээн болгоно. Нэгэшые толгой мал эндэ баринагүй, нэгэшые хүн бууса дээрэ ажаһуунагүй. Совхозой ноёд - урид Мирошниченко, эгээл һүүлшын директорынь Ткаченко байһан. Иимэл хүйхэрнүүд ажахынуудые халгаагаа.

ВАРК-ын Шэтын областэдохи вице-президент эдэ нотагуудаар ябажа, ядаруу байдалда ороһон буряад тосхонууд тухай съездэд дуулгаха байгаа даа. Хүнэй эдлэдэг байгааһын баялиг болохо нуга сабшалан, газар таряалан аршалан хамгаалха, зүбөөр хэрэглэхэ тухай бодожо үзэхэ саг тулажа ерээ. Мүнөө эрид хэмжээнүүдые абаагүй хаа, хэды ехэ газараа отолон алдахаяа байнабибди?

Ц.-Е. ЖАМБАЛОВ,

Россин Географическа бүлгэмэй бодото гэшүүн, Буряад Республикын соёлой габыата хүдэлмэрилэгшэ.

ХОХИДОХОНОО БАЙХА, БҮРИ ШҮҮХЭ ЗЭРГЭТЭЙБДИ

Ф. Егоров, М. Рулев гэгшэдһээ ерэнэн бэшэг соо дурдагдаһан баримтануудые уншагдаһангаа һонорто дурадханабди.

Саха-Яхад Республикын Правительство нотагайнгаа экономико зүб мүрөөр эрхилдэг, тэндэһээ ерэнэн, олоһон хүнүүд энээн тухай һонин зугаа асардаг. Намда ерэнэн бэшэгтэй авторнууд эндэхи хургуули, үхибүүд тухайгаа бэшэнэ. Хүдөө тосхонуудта, хотодошые илгаагүй, эхин хургуулиһаа эхилээд, ород, яхадһаа гадна англи, франци, япон, түүрэг хэлэнүүдые хурагшад шуудална. Дунда хургуули дүргэгшэд хураалсалаа үргэлжлүүлхээс хари ороһуудта олохо аргатай болоо.

Якутскнадархи "Канада хото" холоур

суурханхай. Тужа соо баригданан зохидохон коттеджнүүд соо хүгжэмэй дээдэ хургуулийн 104 хурагшадоро дороо түгэс түхээрэгдэһэн амьяараа таһалганууд соо байрладаг. Жэлдээ нэгэ үхибүүндэ 100 миллион түхэриг гаргашалагдааг. 104 хурагшад соо иматгал 5-нь уул бэшэ яһатан. Хүдөөгэй бэлиттэй олохон үхибүүд шэлэгдээд, эндэ хурана.

1995 ондо хүгжэмэй тус хургуулийн хурагшад скрипка дээрэ наадагшадай "Байгалай хүбшэргэнүүд" гэхэн фестивалиин үедэ гоё һайхан гүйсэхэлгөөрөө улаан-үдэнхидые гайхуулаа, баясуулаа нэн.

Багшанар, эмшэдэй салин хүлһэн Яхадта урматый, тэдэнэр банкһаа бага процент түлбэритэй урьһаламжа абажа,

гэр байра худалдажа абаха, барюулха аргатай. Хурагшадай нэрэдэ сёт нээгдээд, тус тустань правительство мүнгэ оруулжа байдаг.

Якутскда шэнээр баригданан Австриин медицинн түбтэ хүнүүд түлөөлөггүйгоор аргаламжа, эм дом абадаг. Тэрэшэлэн "Эхэ-үхибүүн" гэхэн түб хүдэлдэг.

Хүдөө нотагта ажаһуугшадай гэрнүүдтэ газ оруулагданхай, үгы газартань саашадаа оруулхаар хараалагдана. Дайнай ветерануудта Илалтын 50 жэлэй ойдо түлбэриггүй машина, гэр байранууд бэлэг болгон үгтэнхэй. Юрэнхыдоо, дайнай, ара талын ветерануудта ехэ анхарал хандуулагдажа, хүнгэлэлтэтэй эдлэб аша туһанууд үзүүлэгдээд, һаалишад, багшанарта банкын сёт нээгдээд, тус тустань гурбан миллион мүнгэн оруулагдаа.

Е. ПРОНТЕЕВА,

багшын ажалай ветеран.

Саха-Яхад Республикын Президент Е. Николаев 90-ээд онуудай эхээр туһалдаа хунагдаһан саһаа хойшо нотагайнгаа социально-экономическа талаар горитой ажалтануудые туйлажа шадаа юм. Президентын яхад яһанай хүн бэшэе, яхадууд, ородууд, бусадшые нотагтерэниие ехэтэ хүндэлдэг, гансал эдэнгөө үндэһэтэнэй аша туһа нэргэлгэдэ дэмы гэмнэдэггүй. Юундэб тэрэ яхад зонойнгоо нуудал даа, соёл болбосоролдо түрүүшын эхэһэнэй анхарал хандуулдаг бэшэе, бусад яһатан энээнһээ огто адалдог бэшэ, харин бүри шүүдэг ха

Энэһээ уламжалан, Буряад республикадэшые уул яһатаниие президентээр хунгаа хаа, туһатай аша нэн ха гэжэ бодохоор.

Багшын ажалай ветеран Е. Ж. Пронтеевада Яхад Республикаһаа М. Чаборина, А. Васильев, Н. Бочкарёва,

Самбу Норжимяев Салмахэ тэнгэрийн хяя

(Үргэлжлэл. Эхнийн
июлиин 2, 3, 5, 9, 10
угаарнуудта.)

- Харюу байха, абяагүй
баанхал саашаа, - гээд,
Жортуу мунгэтэйгөө
эршэлхэ баатай болоһондоо,
ууртаа диилдэн, тэрэнэй
үдхэһэнь шэрүүн нюдөөр
болодо байса хирбэбэ.

Жортуугай шобто
үрэмдэһэн харасаһаа
баанхалагша хүнэй нюрга
руунь хүйтэ даахадал гээд,
зосоогоо зэбүүсэжэ, абяа
тарахая айшоод, хаартаа
эрбелдүүлэн нээхэ баатай
болоо хэн. Жортуу хооһоор
наадахаа зорёод хууһан юм.

Алдабал, мултарха арга
оюохоб, талаан болобол, таана
бээсэ" гэжэ сэдхээд, бүхы
баанхынь сүм сохиоор
нэрлээд байна бшуу. Энэ
бодолһоо тэрэнэй зүрхэн
“лут”, “лут” байса шангаар
сохилон, шэхэ руунь
дорьбожо, хажуудахидни
дулаажархижа магад гэжэ
һанаһандаа тэрэнэй нюурынь
хүр-улаан болоһоноха. Энэ

үдхэ дүжэргэй хаарташад
хоорондоо хэлсээд, зорюута
алдаһанда булта унажа
байгаа хэн. Баанхын мунгэн
эһэлхэн талханшуу эли бодо
дээшээ хүбхын обойжо
дээшээ, нааданай саашаа
үрлэлхэ бүринь үшөө улам
нэжжэл байна ха.

Тархишье талаан дайраһай,
һанаа түрүүн хүн бү тааһай”
гэжэ шэбшэн, шарбуунын
түйсэ баряад, зүрхэнийгөө
түшэгнөөн соо ээлжээтэ
хаартын бултайхыг тэсэ ядан
хүлээжэ хууһан Жортуу
нүдөө жортой сохурсадхана.
Баанха татагшын дүйтэй
хургануудаараа хаартаа
үрлэлтэйгөөр хоёр тээшэнь
хялан байтар:

- Еш, хүргөөм, погсо! -
гэжэ Жортуу хүхирөөд,
елбэрэй түйсэ баанхалагшада
хажархёод, урдахи обоо
мунгынь хоёр гараараа бээ
түшээ этерэн суглуулжа
оробо.

- Нүхэд, байзагты, энэш
булхайлаа, ондоо хаарта...
шарбуунын түйсэ хэн
шинихи! - гэжэ Жортуу
гээшэ хүхирэмсөөрөө,
баанхалагша хүн тэрэнэй
үбэртэлжэ байһан
мунгэнийнь хойноһоо бодон
харайгаад, энгэртэнь
аһалдаша ха.

- Тонил, солиг, өөрөө хүнэй
мүнгэ бухахая ханааш! -
гэжэ хахир муухайгаар
хашараад, Жортуу
тэрэнэйнгээ нюур руу
лодаргаяа шалд байса шанга
гээшээр буулгамсаараа,
унаса түлхижэрхибэ.
Шааллагшань саашаа
унахадаа, Жортуугай
эрлигэй хахад энгэр гартаа
бархад, хууриһаа үшөө
бодожо үрдээгүй хаарташад
дээгүүр орондоглоһоно.
Жортуугай үбэртэхи мунгэн
сасаран, сагаан хайлгана
газар дээгүүр тарашаба.

- Би хараа хэмби,
шарбуунын түйсэ хэн шамда!

- гэжэ Жортуугай хажуудахи
хүн баһал гэршэлэн
хашхарна. - Энэш дабхар
түйсөөр наадажа булхайлаа!

Һээ дээрэ суглараад, бээ
бээ үдэлсэн зулгаасалдажа
байһан үлэнхэ шононууд мэтэ
сасарһан мунгэ хаарташад
баһал бээ бээ түлхисэлдэн
жүдхэжэ, хабатай үрдилдэн
суглуулжа байха үедэнь
Жортуугай тэмдэгээр үнөөхи
хэлсээтэй бэлэн нүхэдынь
нүгөөдүүл тээшэнь довтолон
орожо, шаахынь шаагаад,
үдхэлхынь унаса үдхэлөөд,
бүхы мунгынь саб шүүрэн
булажа абашаба. Мунгэндэ
хомхойроод, хэдэн залуу
шиираг хүбүүдтэ
сохюулхаһаа айжа,
хаарташад хараһан тээшээ
харайлдан тэрельшоо хэн.
Жортуу нүхэдтээ түргэн
мордожо, баһал үгы болоһобо.
Тэдэнэр энэ булхайта
нааданһаа зүгөөргүй олзотой
гараад, бээ бээдээ
гомдолгүйгөөр тэрэнээ
хубааж абанан юм.

Энэ ушарһаа хойшо
хэдышье хуули буса хэрэг
үүсхэбэл, тэрэнээ үгэсэжэ,
эмхитэйгээр бэлүүлээ һаа,
олон үсөөнэй хэрэгтэй бэшэ,
ямаршье үймөөн
худхасалдаанда хабаадабал,
диилдэнгүй гаража шадаха
аргатайбди гэжэ Жортуу
нүхэдтээ ойлгожо абаба ха.

Тиигэжэ хүнэй хүзүүндэ
гараад тээрхэн хадха мэтэ
нутагайнгаа зондо
бололтонтой, хамалта
хашалантай, залуушуулай
дунда хүндэгүй, иимэ нэгэн
үсөөхэн хүнһөө бүридэһэн
“хара хүсэн” нутаг дээрэ
бии болоод байтараа, харин
тэдэнэр Добшоноо өөһэдөө
алажа, үшөө тон “урагыһаа
һанаатайшуулайнь” нэгэн -
Шара Башлинь толгойн
үбшэнэй тэмдэгтэй
болоходонь, мүнөө далиа
шиигтээд, хэрэгтэ хэрэггүй
юумэндэ ходо оролсожо,
толгойгоо шэхэжэ бү байя,
олоороо хүрэглэн ябажа,
зоной нүдэндэ бү дарамта
болоё, ганса - хоёророо
ябадаг байя гэлсэһэн үень
хэн.

Шара Башлине хотуугаар
гэртэнь асаржа унтуулаад,
ошоһонойнгоо үглөөдэр
Жортуу Дагзал хоёрой
һөөргөө эртэлэн ерэхэдэнь,
үнөөхинь үшөө бодоогүй
унтаһаар зандаа байба.
Тэрэнэй эхэ эсэгэнь хоёр
хүбүүдые шарайшалан: “Бү
һэрюулыг даа, энэш
тэлэрээгүй бодоо һаа,
маанадтаа үйлымнай
үзүүлхэл,” - гэжэ ехэ
зэбүүсэнгээр тэдэнэй
урдаһаа угтажа байгаа хэн.

- Бараг ааб даа, бидэ
байнабди, айлтагүй, - гэжэ
сортоотойгоор Жортуу
хэлээд, гэртэ орожо Башлияа
һэрюулжэ эхинэ. Харин
тэрэнь гайхахаар, урда
үдэрынь архида мэдээ
табижа, хии юумэ харатараа
уугаад, унтаһан хүн гэхээр
бэшэ, түргэн һэрээд, ехэ

һэргэлэн, орон дээрээ
үндыжэ хуушана.

- Нүхэд, битнай яагаад
гэртээ ерээ хэмбиб? - гэжэ
тэрэ асууба. “Энэшни
үсэгэлдэрэй дэмырэгшэдээл
бэшэ хайн гэшэ гү?” - гэжэ
Жортуу зосоогоо гэлэбэшье,
һанагдаагүй юумэ
шашаһынь нюуха хэрэгтэй,
өөртэнь дуулгалтагүй ха
гэһэн бодол түрээжэ:

- Ши ехэдүүлээш...
духаряагаа, тиихэдэш бидэ
шамайе гэртэш асаржа,
унтуулаад ошоо хэмди. Али
ши миинтэ архида
шунахайраад, унатараа уугаа
хүн гүш? - гэжэ нүхэрөө
хадхандайраба.

Башли унтариһаа һутаржа
бодоод, хубсалжа захална.
Жортуу Дагзал хоёрой
Башлиин ухаагаа хүдэлхэн
тухай ханаата болоһонийнь,
тэрэнь хари дэмырһэнээшье
мэдээгүй, һанагшаһаа дээрэ
байжа, энэ удаа баһал бараг
хайн шэнгээр үнгэрэлсөө
хэн. Башлиин нүхэд ханаа
сэдхэлээ амаран, дахин
зориг орожо, хүхюүтэй
болоһон юм. Гэбэшье Шара
Башлиин толгой үнэн дээрээ
түргэнэй бэшэ, аалин эрыюу
үбшэндэ дайрагдаһан байгаа
бшуу. Тиимэ үбшэн хайн
болодоггүй, хожомынь
удаашаран, хүниие дороо
даража шададаг байһаниинь
олондо эли хэн. Теэд нутаг
соо дэлгэрдэггүй хомор
үбшэнэй хорото хүсэн тухай
үшөө мэдээдэг болоогүй
үнөөхи бүлэг огсом хүбүүд,
Башлияа хайн тээшэнь
тоолоод, баһал хүрэглэн
ябажа, дахин
залхайралдааг болобо.

Эгээл энэ үедэ уйдхар
гашуудалһаа һалаагүй
Добшоной эжы Жарантайда
һүзэглэн, хүбүүемни алаһан
хүн тухай хэлэжэ үгыш гэжэ
хандаһан байгаа. Тиихэдэнь
“Добшонойтнай аминда
хүрэнэн хүн газар дайдаһаа
гэмтэл абажа, өөрөө үхэхэ
сагынь дүтлөөд байна” гэжэ
урдаһаань харюусаһан юм.
Жарантайн хэлэһэн эдэ
үгэнүүд зондой дунда таража,
ехэ гайхал боложо эхилээ
хэн. Мүн энэ хэлэгдэһэн
үгэнь омог хүбүүдэй шэхэндэ
баһалдары дулдаба ха. Теэд
Башлиин нүхэд тэнэг
хүгшэнэй хэлэһэн үгы
нэгэшье анхаралдаа абажа
хэрэгсээбэггүй. Гэбэшье
гансал Башлииндосоо “Өөрөө
үхэхэ” гэхэн үгэнь суурятан
дуулаһанда, тодоор
хадуугдаад, зүрхэнийнь
шороор хадхууһан мэтэ “эг”
байса дорьбоһон юм.

Хорото муухайгаар
нүхэдтөө хороолгоһон
Добшониинь һаяшаг
хүдөөлүүлээд байхада,
тэрэнэй эсэгэ Дампил
бэшээшэ (отогой захиргаанай
письмоводитель тушаалтай
бэшэг данса ябуулагшаар
удаан хүдэлжэ, һанаатай
болоходоо, ажаллаа орхин
хүн) һүүлэй үедэ ехээр
үбшэндэ дайрагдажа, бээ

муутайдаа, хэбтэрийн шахуу
байһанаа уйдхар гашуудалда
дарагдан нэрбэгдээд, удаан
болонгүй, һаһа бараһоо хэн.
Тиихэдэ Шара Башли Дампил
үбгэнэй үхэлдэ хажуу талаһаа
гэмтэйгээ баһал тэрэ үедэ
ойлгоһон байгаа. Теэд тэрэ
саһаа хойшо энэ хүрэтэр
Жортуугай нүхэд гэмтэн
боложо баригдаагүй, тэдэндэ
хэлээлтэ тодхор ашагдаагүй,
бүхы юумэн хуушаараа
шэгтээ, һүни үдэрнүүд
һубарилдан үнгэрһөөр,
ошожол байдаг зандаал хэн.
Тиимэһээ хүндэрхүү нүхэдэй
сугларха, уулзаха саг
үсөөрөөгүй, тэдэнээрээ суг
архидаха, хүхилдэхэ бүринь
Башлиин уураг тархинь
толгой соогоо хэлбэлзэжэ,
эрбелдэжэ байһанда
һанагдааг болоһонийнь
олошороо хэн. Тэрэниие
тойроод эндэ тэндэ байһан
юумэн: зоолотой бүдүүн
бахана, зогсоһон тэргэтэй
мухалигшье һаа, хүдэлхэн,
ябаһан хүн амитад мэтэ
һанагдааг, һалхинда
хийдэһэн хамхуушье һаа,
газаа сахада үлгөөтэй дэгэл
хубсаһаншье һаа,
нарбагашалдахада тэрэнэй
ухаанда юрэ буса ондоогоор
үзэгдээд ба һүүлэй үедэ
элдэбээр хубилан харагдааг
болоһоо хэн. Тиихэ үедөө
Шара Башли газаа ябаа һаа,
дары гэртэ гүйжэ орошодог
гү, али гэртэ байгаа һаа,
газаашаа гарахаяа болишоод,
хулгайша гүлгэнэй
шабхадуулаад, мухалиг
доогуур хорожо
хэбтэшэһэндэл, номгороод
хүдэлэнгүйгөөр, үгэ дуугүй
болонхой, гэрэй ханын тархи
шэртэшөөд хуудаг хэн.
Гэбэшье энэ үбшэнэйнь
түрүүн эхилхэ үедэ тэрэнэй
архиһаа тэлэрхэн толгойнь
һонортожо, хуушан түхэлдөө
дахин ойро зуура ородог
байһан юм.

Нэгтэ Жортуу нүхэдөө
гэртээ суглуулаад,
хуулгамаршан басагаараа
тогоо нэрүүлжэ, архиин хатуу
дээжын амта үзэхэ
хүсэлэнтэй, хүлээжэ хуубад
ха. Удангүй бүрхөөр
ууралтажа, шоробшье һаа,
дурататама дадал болоһон
үнэр анхилаад, тэдэнэй
хамарынь дороһоонь өөдэ
гэжэлгэнүүлэн сорьёжо
эхилбэ. Архиин дуһалнуудай
аргахан доошоо урдажа,
нарихан соргоор тодхоотой
танха руу аятайханаар
шожогоһон гоожохо абяан
хүлээгшэдэй һанаа
сэдхэлэнь найдаһаар
баясуулан, шэг шарайнь
һэргэн урмашуула. Архиин
гараха сагай дүтэлһынь
мэдэхэдэ, суглараад
байгшад ехээр хүхилдэжэ,
абяанинь шангадан,
ярилдаанинь улам
олошорон түргэдэнэ.

- Тэсэбэритэй хүлээһэн
урманда хатуухан хара
гарахалтай, хамарөөдэ шанга
охин сорьёно.

- Нүхэд, һанана гүт?
Дагбын Дармын эхын
нэрэһэн тогоонойнь архи
ямар хатуу гэшэ хэн бэ,
гэхэмэтын сагаа үнгэргэхын
тула ямаршье унгигүй
хөөрэлдөө хэжэ хуухадаа,
бултайгаар баяртайгаар
үндэгшэлдэн, хамараараа
пиияса агаар һорон
үнэрдэжэ, хомхойгоор
унхиданад.

- Тиихэдэ би шал хотгоод,
гэртээ бусахадаа, таанадһаа
таһаржа, хүдөө моринһоо
унашоод, мэдээ ороходоо,
нэрээе мартажархинхай
хэбтээ хэм, - гэжэ Жортуу
архида саһанаа һанаандаа
оруулан, ехэ амжалта
туйлаһандай һайрхажэ,
хажуудахинуудаа энеэлгэнэ.

- Башли Дарма хоёр
буханууд болоод, баруун
оронийнь наагуур
мүргэлдэжэ байһыетнай
хорижо болуюлаа хэмнайб,
- гээд, Дагзал Башлиие
наадалан, бэшэнээ хүхээнэ
ха.

- Зай, түргэлээ, тэсэхэ
арга һалаа, - Жортуу үүдээр
газааша шагаагаад, - Дарима
- аа, ерэ наашаа, - гэжэ
ооглобо.

Газаһаа Түгдэмэй зараса
һаруулхан шарайтай Дарима
нэрэтэй залуухан басаган
гүйжэ ороод:

- Аха, тогоомнай гаргахаар
болоо гү? - гэжэ асууба.

- Шамдуун гаргаад,
абяагүй түргөөр аягал! - гэжэ
Жортуу тэрэндэ захиралта
үгэһэндэл хатуурхана.

Суглараад тэсэн ядажа
хуугааша хүбүүд удангүй һая
задалһан тогоонойнгоо
халуун архи хундагаар
дүүрэн дүүрэнээр аягалуулан,
халуун үдэр сүлхэ губида
шалааг олоһон тэмээнүүд
шэнги, дээрэ дээрэһэнь
тэрэнээ гудамхижа ороод
хэн.

Абяа аниргүй болоод,
архидаа шунгашанхай
байһанаа, нэгэ бага нэгээ
ороһон хэбэртэй, тэдэнэр
үнөөхи ярилдагаа саашань
үргэлжэлүүдэ.

- Дармында сугларжа
архидаһанһаамни хойшо
хэдэн жэл үнгэрбэ гэшээб,
ехэл хүхилдөөд тараа
бэлэйбди, - гэжэ бэшэнһээ
түрүүн дүрбэдэхэ гү, али
табадахи хундагаа
хоһолоод, табсан дээрэ
табсад байһанаа, Жортуу
дуугарба.

- Би хожом Дарматай
нэгэл харалсаа хэм, хаан
тайжын ерээн соогуур,
тиихэдэшье халта ярилдаад
тараа хэмди, удаан уулзаха
сүлөөгүй байгаа, - гээд,
Дагзал Шара Башли тээшэ
харана. - Мүнөө Дарма та
хоёрые уулзуулаад, дахин
нэгэ мүргэлдүүлхэ байгаа.

Нүхэдэй дунда хүхюу
энеэдэн соностоһоно. Шара
Башли зүгөөргүй хотуу
болонхой, толгойгоо
гунхагануулан байтараа:

- Би Дармые тэрэ гүһээр
хараагүйб, харин Дампил
бэшээшье хараа хэм, нэгэ
хүнтэй хугадалдан, хотон
соһоо саашаа ошожо ябаа
хэн, - гэжэ хэлээд, нүхэдөө
гайхуулаһаа гадна,
заримынь, сэхын хэлэхэдэ,
сошордуулан айлгажархина
ха.

- Юун гэнэш, тэнэг юумэ
бү шаша. Дампилай үхэһөөр,
хэдэн жэл үнгэрөөд, ойлгоно
гүш? Добшонойнгоо
хойноһоо удаалуулан, дороол
дахажа ошоо гэшээ хэн бэд
даа, - гэжэ Шара Башли тухай
һэжэг түрээжэ эхилхэн
Жортуу тэрэндэ
ойлгуулахаа оролдон хэлэнэ.

(Үргэлжэлэлын хожом
гараха.)

Хонгоодорнуудай ууган тоонто

Хонгор найхан Алайрнай

ЭХЭ ТАРЯАЛАН ЭЗЭТЭЙЛ ДАА

Эрхүүгэй областин хууль ажахын 26 аймаг сооһоо Алайрай аймаг хэр угһаа түрүүлжэ ябаһан түүхэтэй. Бүхы область дотор абтадаг орооһо таряанай 25 процентые тус аймаг урдандаа гүрэндэ тушаадаг байгаа.

Мүнөө дэлгүүрэй харилсаанай үедэһье аймагай ажахынууд дээрээ ортоогүй, солоёо дурдуулһаар. Эндэхи 18 ажахын 6-нийн колхоз зандаа үлэһэн, бэшэниинь акционернэ, хизаарлагдамал харюусалгатай бүлгэмүүд, бага предприятинууд болонхой.

... Хүдөөгэй харгыгаар Хүтэлгэһээ Алайр, Алайрһаа Нэгдэ һуурин руу зориходоо, харгын хоёр хажуугаар нэмжынэн поли таряалан хаража ханамаар байгаа даа. Нюдэнэй хараагай арай хүрэмэ гэхээр, холын ой хүрэтэр нэгэ жэгдээр ногоорон халюурна. Хара хүрһэтэй, үржэлтэй, үдэсэтэй газарта таряашадын галаан дүршэлтэйгөөр хүдэлдэг гээд хэды дуулаашье һаа, бодотоор танилсахада, ондоол ха юм даа.

—Ямарханшье үрһэ таряа һаа, нигээд лэ гарашаха гэһэн гү? Нэгэ тээһье, нэгэ зааханшье халсархай нөөсгөн талмай харагданагүйл. Үрһэнгийн жэгдэ һайн байгаа гэһэн бээ, — гээд, нүхэдэймнай нэгэнэй дуугархада, нүгөөдөн тодоһь, абаад: “Хүнүүдын жэгдэ гыш даа. Эсэсэй эсэстэ хүнһөөл хуу дулдана ха юм”, — гэбэ.

Аймагай захиргаанай хүдөө ажахын управленин начальник Д. Д. Троязиков һүүлдэн нигэжэ хөөрөө һэн:

—Орооһо таряа, мяха, һү үйлдбэрилдэгшлэлтэйбди. 56 мянган гектар газарта орооһо таряа таринабди. Орооһомнай шанарай талаар тон һайн гэхэ гү, али макароний зүйлүүдые бүтээхэдэ тааруу—няадасатай, бүридэсэтэй юм. Энэ талаар шанарай баримта зарим ажахынуудта 32 процентэ хүрэдэг.

Тарилгымнай талмай бүхыдөө 90 мянган гектар болоно. Шэниисэхээ гадна обёос, кукуруза болон олон жэлэй ногоо таринабди. — Сабшалангуудта таримал ногоон—“костер”, “люцерна”, донник. Кукурузаа хорохтой, обёостой холёод, силос даранабди. Область дотор Алайрай, Нүхэдэй, Боохоной аймагуудта кукуруза таригдадаг.

Округ соогоо эгээл эрхим гэжэ тоологдодог энэ аймаг гектар бүриһөө жэлдээ 20-25 центнер ургаса хуряжа абана. Ленинэй, “Страна Советов”, Тэргэтэ, Бахтай ажахынуудта 30 центнер хүрээр абтана. 5 тээрмэ аймаг дотор хүдэлгэгдэнэ. Продукция буйлуулаад худалдахада аятай ха юм. 10 пекарни би. “Рассвет” колхозой колбасна цех 5 ондоо зүйлэй колбаса гаргадаг, загана, оохэ гэхэ мэтые сонгодог. Тонхой 4 заводто үдэрэй туршада 72 тонно һүн буйлуулгдана.

Аймагай ажахынуудта хонид үгы шахуу. Анхан Нүхэдэй аймаг хони үсхэбэрилдэг тусхай шлгэлтэй байһанаа мүнөө болотор энэ янзаараа үлөө бшуу. Эбэртэ бодо малай тоо Алайрта мүнөө 20-22 мянгада хүрэнэ. Ганса Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо 5 фермын 1300 үнээдһээ үдэр бүри 16 тонно һүн һаагдадаг, һү худалдаалһаа 16 миллион түхэригэй олзо ородог юм. Гол түлэб Ангарск хото руу һүн, һүнэй зүйлүүд элгээгдэдэг.

—Округ дотороо эгээл ехэ һү, орооһо таряа үйлдбэрилөөһье һаа, урданайнгаа хэмжээндэ хүрэнгүй бээт даа, — гэхэдэм, Дмитрий Дмитриевич нигэжэ харюусаба:

—Шэнэ харилсаанууд байдалымнай нилээд доройтуулаа. Продукцингаа гурбанай нэгэ хубие алдаабди. Илангаяа акционернэ бүлгэмүүд болоһон “Нилхай”, “Алайр” ажахынууд “хэсгэдин хэбтэнгэл” даа.

Онһон техникэмнай ямар үнэтэй болоо гэһэнб. 200 миллион түхэригөөр нэгэ комбайн абахын тула 200 тонно таряа тушааха хэрэгтэй. Ганса Т-4 трактор мүн лэ нимэ сөнтэй. Һү урдадаа 1 литрын 35 мүнгэтэ һаа, 1 мянган түхэригэй, бензин 3 мүнгэтэ һаа, 1900 түхэригэй болоо ха юм. Иигээд ерэхэдээ, бүхы продукцияемнай үнэ сэнгүүд “эдинэ” гэһэнб.

Эдөөрин эдэбтүхэлэй би болоод байхада, аймагай захиргаанай зүгһөө хүтэлбэрин гурим хэр хубилаа гэһэнб гэжэ һонирхобод. “Ажахын хэрэгүүдтэ аһан оролсоногүйбди. Тусхай коллеги хүдэлдэг. Бүридэдһэн эгээл хүндэтэй, мэдээс эхэтэй мэргэжэлтэнай оролсодог. Гэбэшье ажахы амыарланхай, бээ даанхай гээд орхёод байдаггүй, хиналтаяа һуларуулаагүй, зууршалга-заабаряа үгһөөр зандаабди. Зарим ушарта заналга-донгодогһооһье зай-садаггүйбди. Теэдяахаб, ажалай урагнаагүйдэхэдэ, алиһье аргыһь хэрэгдээд туршахаш”, — гэжэ Д. Д. Троязиков харюусаба.

Гүрэнэй зүгһөө дотаци тухай асуудалай гарахада, үйлдбэрлэгдэдэг продукция 10 процент зэргын дотаци мүнүн гүрэнһөө түлэгдэдэг гэбэ.

Барилга һүүлэй үедэ урагшагүй. Мүнүн һан дуталдана. “Алайр—Хүтэлгэ” гэхэн харгы баригдана. Алайрга

хургуулиин байшан бодхоолго зогсоогдонхой, 700 миллион түхэриг эндэ хэрэгтэй. “Рассвет” колхоздо үүсэлгын цех, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо больница ажахын аргаар баригдана. “Страна Советов” ажахынхид орооһоной шэнэ складтай болохо хүсэлтэй аһан һахы оролдоно. Социально-соёлой барилга зогсоогдонхой. Уран зохёолшо-драматург Александр Вампиловый 50 жэлэй ойдо Хүтэлгэ һууринда харгы асфальтаар хушагдаа, стадион, библиотекэ нээгдээ һэн. Тэрэ гэхээр Хүтэлгэтэ—аали намдуу. Промышленна үйлдбэри аймаг дотор үгы.

Хүдөөгэй үйлдбэрлэгшэдгэ туһа болохоор “Содействие” агрофирмэ байгуулагдаа. Ажахынуудай бэлэн продукция агрофирмэдэ тушаахадань, тэрэн худалдаанда оруулжа байха. Иимэ арга алиһье таладань аштай гэжэ уридан тоололгонууд али харуулна.

Округ соогоо аймаг эрхмэлнэ гэхэдэ, нэн гүрүн ажалла, суутай солотой хүнүүдын нэрлэмээр байна. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ, Эрхүүгэй областин Хуули зохёон баталдаг Суглаанай нэгдэх ба хоёрдох зарлааһ депутат Г. П. Абашеевы нэрлэмээр. Юрэнхыдөө, бүхы Баяндайн аймагай зэргын продукци эндэ гаргагдадаг гэһэнб. Ажахын түрүү һаалина: В. А. Мартыненко, Н. Н. Кожевникова, Н. Н. Дунец бусадыһье нэрлэмээр юм.

Шадамар бэрхэ мэргэжэлтэдэ алайрайхид дэмжэдэг һайхан заншалтай. Жэшээхэдэ, һүүлэй хоёр жэлэй туршада “Страна Советов” колхозой түрүүлэгшэ Н. Д. Низамов Хани Барисаанай ореноор, энэл ажахын Н. И. Шевчук “Габьяата экономист”, Г. К. Славов “Россин Федерациин габьяата механизатор”, хаамал түхэлэй “Рассвет” бүлгэмэй механизатор В. А. Тугарин “Россин Федерациин хүдөө ажахын габьяата хүдэлмэрлэгшэ” гэхэн нэрэ зэргэнүүдгэ хүртэнхэй.

—Үндэр хайра шагнал, нэрэ зэргэ олгохын тула үшөө 27 хүдэлмэрлэгшэдөө зууршалжа, Россин Федерациин Правительствата материалуудые эльгэнхэйбди. Хилэмэнһээ гадуур сэдхэлэй баяр хэрэгтэй. Урмашуулха, “далижуулха” гэһэмнай үнэтэ удхатай, — гэжэ хүдөө ажахын управленин начальник Д. Д. Троязиков хооролдоонһынгоо түгээхэдэ тэмдэглээ бэлэй.

...Энэ жэл хура борооһье дутамаг бэлэ. Алайрай үржэлтэ таряалан үнэр баян нөөсөөр шоун ноонгүй, үнэн ажалла эзэдэ үндэр ургасаар баясуулһай даа гээд эзэлүүдгүй бодогдоо һэн.

Албанай хэрэгээр ябаха үедөө гансашье Алайр соогоо бэшэ, область, округ дотороо суута Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ, Эрхүүгэй областин Хуули зохёон баталдаг Суглаанай депутат Г. П. Абашеевтэй уулзаха гэхэмнай, ажалай хэрэгээр ондоо тээшээ ябашаһан байба.

Гэбэшье нэрэтэй солотой хүтэлбэрлэгшэ тухай, ажахы тухайн хэдэн хүнэй һанамжа дурдая.

“ТҮРҮҮЛЭГШЭМНАЙ ТҮШЭГТЭЙ”

Светлана Павловна, аймагай “Аларь” газетын редактор:

—Георгий Павлович Абашеев Черемховско районной Жалгай һууринда 1939 ондо түрһэн намтартай. Эрхүүгэй хүдөө ажахын институт 1962 ондо дүүргэд, тэрэ саһаа хойно дурсагдаһа колхоздо хүдэлнэ. Толгойлог ажахын тогтууритай финансөө-экономическа байдалтай. Жэл бүри дунда зэргээр 1300 тонно һү, 510 тонно мяха, 12000-13000 тонно орооһон эндэ үйлдбэрлэгдэнэ.

Һүүлэй жэлүүдгэ продукцияга зарим хубие өөһэдөө буйдуулдаг болонхой. Гурил, хүрһээ гаргадаг, сагаан эдэс буйдуулдаг цехүүд би.

Юрэнхыдөө, энэ колхоз өөһэдөө өөһэдыһөө мүнгэ зоорез хангадаг, гаргашаа тэхэрюудгэ ажахы мүн.

Жэл бүри колхозинуудта 500-600 дүрбэлжэн метр талмайтай гэрнүүд баригдана, хүүгэдэй 2 саад ашаалалгада тушаагдаа. Районной больницаһаа үхүү гоё больница баригдажа байнхай.

В. РАДОВ, аймагай захиргаанай гулаа:

—Областин Хуули зохёон баталдаг Суглаанда хүдөө нотаһаа депутатууд үсоон юм. Таряашадай байдал, тэдэнэй тала хараха хүнүүд иимэ зургаанда тон хэрэгтэй.

Политическэ хараа бодолуудаа Георгий Павлович экономикотой заатагүй холбодог, һанамжа, дурадхалуудын бодото байдалһаа үлдэнхэй байдаг.

Г. П. Абашеев округой, областин хүдөөгэй ажалшадай байдал тухай һайн мэдэсэтэй, тиимэһээ таряашад, малшадай һанаа зобоолон асуудалнуудаар өөрын шангаһан үгэ хэлэхэ арга шадалтай юм.

Д. ТРОЯЗЫКОВ, аймагай хүдөө ажахын управленин начальник:

—Георгий Павлович хурса хурдан ухаатай, хэрэг ёһоор асуудал шийдхэхэдэ тон бэрхэ юм. Хажуу тээһээ ажалыһь адаглажа байһан ямаршье хүнэй гайхахаар байдаг.

Ажахын фермэнүүдгэ 80 һаалиһан хүдэлнэ. Үдэр бүри 16 тонно һү худалдаһанай аһаар колхозинууд салын хүлһээс сэг соонь абана. Мүн энэһэнэйл аһаар 8 вагон минералыһа үтгэжүүлгэ худалдан абаа, шэнгэн гулиһын түлөөһэ

оруулаа, онһон техникэ абаа. 1995 ондо ажахы һаалиһад үнэһэн бүриһөө дээр зэргээр 3250 килограмм аһааһан байна.

Орооһото болон тэжээл ургамал бусад ажахынууд хоёо эхээр хуряжа абадаг. 1995 ондо машина, тракторнууд хуу нилээд һэн. Һүүлэй хүдөө габан жэлэй хугасаада автомашинна, орооһо хуряаг, комбайн худалдажа абаа. Эндэхи механизаторнууд бүриһөө 30 центнер орооһо таряа хурядаг. Энэһь ган нэгэнэй хараа зорилго би харин хүн бүхэнһын уялгэ нормо болоһой.

Гайхалтай дүнгүүд туйлада гээд хүнүүд хэлсэдэг. Тиймэдэ Хамтаараа ажалууха, ажалла зам нилэһэндээ зонголхорһот.

Үйлдбэрин участогуудта һайнаа хүдэлгэлдэгэй салын хүлһэ шангуудаа хамтаруулаа абахадань, 2 миллион түхэриг хүрэнэ. Колхозинуудай һара дунда зэргын салын хүлһэ 3 мянган түхэриг болодог.

Эндэ ажалуудаг пенсионер ажал толгойлогшодо сэгүргэлжэ хүргэжэ байдаг. Түлээ, нүр мада тэжээл — эдэ бүтэц наһажаал зондоо тулаа заншалтай ха юм.

Жэлэй эхинһээ 15 айл “Нилхай” автомашин, 2 айл ашааһа автомашинна худалдажа абаа. Бүгдэл сэнгэй тэн хахалһа колхозно кассаһаа түлэжэ гэхэдэ, зарим зон үнэһэнэ Трактористнуудта, һаалиһа хажуу тээһээ дэмжэлэггүй хүдэлмэришэдтэ түрүүлэгшэ түрүүн тулааһы оролдодог.

Ажалай дооһолуулхагүй гэхэн һай байдалда архидалгатай, хууль харша ябалалтай тэмсэл шаа юм. Иваницескын столовая хургуулинуудта, клубуудта полевой-станда — хаанашье орооһоннай — гурим, журам.

“Ажалшадайл хүсэн ха даа”, — гээд, Георгий Павлович хэлэхэ дуратай. Тиймэдэ түрүү һаалиһад 30 Кузьмичева, тоо бүридхэтэ Т. И. Ковалёва, столовыеда Г. П. Галкина, бусад олон

матан дурдамаар юм. “Түрүүлэгшэмнай түшэгтэ бол хубитай гэхэнбди”, — һуурин зон хэлсэдэг.

Зүб лэ даа гээд би тээһь үнэн зүрхэнһөө дэмжэнб.

Уг заншалаа хүндэлдэг зон Алайрта олон юм. Тэднэй тоодо инженер-механик мэргэжэлтэй Валерий Кондратьевич БУЛСУНАЕВ оролсоно.

Хөөрөөнь уншагшадай онорто толилоё:

УГСААТАНАЙНГАА ЗҮРГӨВӨР

Аха Алайр хоёр анхан сагһаа дутын харилсаатай байһан гэшэ. Алайрай хонгоодорнууд, бусадшые угай зон түрэл гаралтаяа холисолдохо-худархагуйн тула үхи хүбүүдээ холоһоо гэрлүүлхэ дуратай бэлэй. Ахын олон лэ басагад Эрхүүгэй бэринэр болоһон байха.

Түрэлгаралай, соёлой-ажахын талаар анханайнгаа харилсаата заншалнуудые нэргээхын тула хэдэн хүнһөө бүридхэн бүлэг зон уула, хадануудые дабан, уһа, мүрэнүүдые гаталан, Аха нютаг хүрэтэр аяншалгада нёдондо гараа нэмди. XIII Далай ламын багша, хамба лама Агван Доржиев Ахаһаа Олхон хүрэтэрхи зайда аяншалдаг, заримдаа Тува руушые ородог байгаа гэжэ мэдэжэ.

Ахаһаа уг гарбалтай аад, Алайрта түбхинэһэн гурбан аха дүү Преловскитан, мүн туһалатгад намтай хамта ябалсаа. Эрхүүгэй область Буряад орон хоёрой хилэ хүрэтэр харгые хайн мэдэхэ байгаади, саашаа—картаар зүг шэгээ оложо ябаади. Харгынамнай—Иван Сергеевич Ключев гэсэбэритэй, бэрхэ хүн дайралдаа юм.

Энэ үеэр Бедая гол үерлоод, эхэл хаад үзүүлээ даа.

Хотирһон, бэтирһэн энэ голоо оло дахин гаталаади. Зарим

тэснь резинэ онгосоор, нүгөө заримдаа—морёор.

Угсаатаннай, урда үеымнай зон хүбшэ тайгын гүн соогуур, зэрлиг ангуудай зүргэнүүдээр иигэжэл ябажа, хоорондоо харилсадаг байгаа ха юм даа.

Долоон хоног соо одоошые Орлик нуурин хүрэжэ, баяр баясхалан болоо нэн. Уг нэгэтэ улад гэшэбди, уулзаха золгохо ушартайбди гэлдээбди. Аймагай захиргаанай гулваа В. Р. Монголов, Санкт-Петербургын дасанай шэрээтэ Данзан Хайбзан лама угтажа, үнэн зүрхэнэй талархалаа элрхэйлээ. Хоёр үдэр соо аймаг соогуур ябаади, нютаг зонтой харилсаади, тахил, мүргэлэй газарнуудта хүрөөбди. Ахаархин аяншалгаарнай ехэл хонирхоо, анханайнгаа түрэл гарал, худа ураг тухайгаа хөөрэлдөөбди даа.

Энэ үедэ би урайни сагтай, хэдэн олон үеын саанахи угсаатантайгаа холбоотой болоһондол, захяа заабаринень ёhotoор мэдэрхэндэл болоо нэм.

хооргоо 6 хоног соо ябажа ерээбди. Яараагүйдэ аргагүй нэн. Уһан үерлэжэ байгаа.

Наһан соогоо хэһэн нагтин сэнтэй юумэмни—энэл аяншалгал даа.

Урданай харилсаа нэргээхэдэ, орон дэлхэйн, уула

хадануудаймнай эзэнь баясаа ёhotoй.

Россин Уран зохёолшодой холбооной гэшүүн, Россин географическа бүлгэмэй бодото гэшүүн Ж. А. ЗИМИНЭЙ нютагай домог хөөрөжэ үгэһыень толилхоннай.

“АМИН ХАЙРА, АМИН ХАЙРА...”

Урдандаа олон угай зон Сагаан нуур тойроод, зуһаландаа ородог байһан юм. Хилгана гэшэ элбэг, халхитай болоходо, сагаагаар задаран долгилог үе нэн.

Хүрхэд гэжэ нютагай баян мүн лэ Сагаан нуурай захар зуһадаг нэн. Түрүүшын малай нуурта хүрэжэ ябахадань, һүүшын мал хорёоһоо һаял гаража байдаг—адууһа, малынь шимэ олон бэлэй.

Энэ баян ганса басагатай байгаа. Басаганинь томо боложо, хадамда гараха хаһадаа хүрбэ. Уданшыегүй хани хүхэдын хадан харида гараха тухайнь хөөрэлдэхээ найман ханатай булгааһандань айлалба ха.

Тээд түрэлхидын зорёолхоо юм гү—яһан хэдэргэ ямаа гаргажа хүндэлбэ ха. Туранхай хүхэ мяхыень табагуудта табиба.

Басаган угаа ехээр энээ, зобоо даа. Нүхэдоо үдэшөөд, гэртээ оробогүй. Дала-наян үнээгээ хааж, һуень нуга газарта абаашажа адхаба. Тинн бүхы адуу, малаа хорёоһоо

гаргажа, холодуулан туужархиба.

Үглөөгүүр эзэн баянай газашаа гарахадань, гэрһэнь тээ саанахана нуга... сайража харагдаба. Басаганай һүеэ адхаһан нугада сагаан нуур тогтоһон байба.

Хонидоо хааһан хотонь—хоһон. Дам адаглан обёорходонь, хонидын гүрөөһэд болоһонхой, ой тайгын хаяагаар ондоролдон гүйдэжэ ябаба. Эбэртэ мални хаанаб гээд эбдүүсэн гайхан харахадань, үнээдын буганууд болонхой, хүнды хүбшэ руу собхорон арилба. Моридын хандагайнууд болонхой, нэр-мэр гэлдээд халхин шэнги шуумайн сааналба.

Хайран ганса басаганинь хаанаб? Үгыл даа, ойр тойроншые, холо хээгүүршые.

Нэгэл шубуухайн дуулахань дуулдана. Обёорходонь, Сагаан нуурай эрьсын бургаһан дээрэ ганса монсог шубуухай һуунхай, “амин хайра, амин хайра” гэжэ дуулажа байгаа нэн гэлсэдэг.

НААЛИШАД-ГУРБАН МЯНГАТАН

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Иваницескын фермын наалишадтай экономист А.Р. Адушинов хөөрэлдэхээ ерээ.

И. ПОТОПОВИЧОЙ фото.

УРАН ЗОХЁОЛШОДО—АЙЛШААР

Хүтэлиг нуурин—түүхэтэ газар. Дэлхэй дээрэ мэдэжэ болоһон драматург Александр Вампилов музейе хайндэртэ хабаадагшад хужарлан хараа нэмди.

Музейе даагша Ю. Б. Соломеина таһагһаа таһатта дахуулан уран зохёолшын намтар, ажабайдал тухай хоорэжэ үгөө. Ажаһууһан гэрһын, багын дүр зурагууд, гар бэшэмэлнүүд, хани нүхсэлэй гэрһэ баримтанууд—олон даа. “Ехэ, бага-голнуудай эхнээ абадагтал хүн гэшэ оорын эхитэй—уг изагууртай юм”,—гэһэн арадай сэгсэр мэргэн үгүүлэлхээ уламжалан Александр Вампилов уг тухай

эсэгын эсэгэ болоно. Тэрэ үе сагтаа түрүү үзэл бодолтой, зүүн зүгэй соёл болбосоролоор, монгол, түбэд, энэдхэг хэлэ, соёлоор хонирхогод байһан юм.

Ванданай хүбүүн Роман Санкт-Петербургын университет дүүргэһэн, хальмаг, монгол, хитад, түбэд, яһан хэлэнүүдые шудалһан, Агван Доржиевай оршуулагша ба зүбнэлэгшэ ябаһан намтартай. Нүгөө хүбүүнinin Баяртон Монголой правительствата министр ябаад, 1937 ондо хамалганда ороһон юм. Эдэнэрэй дүү Варвара—буряадууд сооһоо гараһан түрүүшын врачнуудай нэгэн Монголой политическэ эмитэ

хүбүүн Буда Вампилов—Россин Федерациин арадай артист, профессор мүн.

Иимэ бэлигтэй бэрхэ уг залгамжалагшадай гэр бүлэдэ—Эрхүүгэй гимнази алтан медальтайгаар дүүргээд, Алайртаа багшалжа байһан Валентин Никитович Вампиловай бүлэдэ ерээдүйн драматург түрһэн бэлэй. Эхэнй—Анастасия Прокопьевна Копылова математикын багша нэн. Александрай оройдоол 5 һаратай байхадань, эсэгын хамалган, хамалганда орожо, 1938 ондо саазалууһан юм.

Угай удха гэшэ аргагүй ехэ. Алайрай хонгоодорнуудһаа гараһан элитэ мэдэжэ зоние нэрлэхэ гээд, бүхэл томо ном согсолон бэшэхээр лэ.

Ерэхэ жэлдэ Александр Вампиловай түрһөөр 60 жэлэй өйн баяр бүхэдэлхэйн хэмжээндэ тэмдэглэгдэхэ юм.

тобшохоһоор хоороньень дурдаа.

... Урданай хонгоодор угай Вандан Вампиловай гэр бүлэ арбан юһэдэхн зуун жэлдэ Алайр соогоо газар эзэмдэгшэд гэжэ суутай байһан юм. Вандан

ажал ябуулагша, Буряадай эрдэмтэн, профессор Ц. Ж. Жамцараногой наһанайн хани болоо нэн. Николай, Анна дүүнэрын Наркомпротосой зууршалгаар Монголдэ гэгээрэлшэд ябаа. Николай

Угай домогуудһаа

АШХАЙН ГОДЛИ

Сайн хаанай самаргаанһаа тэрьдэхэн Ашхай баатар Алайрай талануудта хүрөөд, Сорготой хадада гараһан гэхэ. Эндэхээ тэрэ наранай орожо байһан зүг руу мэргэн годлиёо шэнхинүүлхэн түүхэтэй.

Годлин Улаан хадын оройе тудажэ шаагдаһан гэхэ. “Эндэ, Сорготой Улаан хада хоёрой хоорондо минии үри хадаһан ажаһууха”,—гэжэ Ашхай түүрэхэн гэдэг. Үнэхөөрөөшье, ашхайнхид мүнөө Шулуута, Хүрхэд, Жалгай, Аляата нууринуудта ажаһуудаг юм.

ДҮРТЭНЭЙ ГАБЬЯА

Алайрта ерөһэн түрүүшын хонгоодорнууд соо бадархан аймагайхид оролсоно. Энэ аймагай Боошхо-мэргэн гэһэн суутай хүн хатуу хуулитай, зондоо харша байһан юм. Урдаһаань хэн нэгэнэй үнэригые тэсэдэггүй нэн. Угайдахаа, харгынь хүндэлэн эхнэрнүүдэй гараа һаа, гам хайрагүйгоор хэрээдэг хэрээгэ доһхон бэлэй.

Боошхо-мэргэнийе засагһаа зайсуулхын тула олоной хабаадалгатай агнуури—“зээгэтэ аба” үнгэргэһэн гэхэ. Энээнэй тулада Лута баян 40 мэргэнийе номо годлөөр хангаа нэн.

Боошхые ингэжэ зайсууһан бадархан аймагай түдөөлэгшэдые “дүрээ олоһон дүртэн” гэжэ амьарын бүлэглэн нэрлэдэг болоһон юм. Хонгоодорнуудай халаа—дүртэн мүнөө Нэгдэ нууринда ажаһууна.

Нютаг зонһоо бэшэгдэжэ абтаа.

ҮДЭЖЭ, ҮРГЭДЭЖЭ БАЙГ ЛЭ!

Арадай дуун соо ажабайдалнай толи соо мэтэ. Алайрай уулзалгануудай удаа эгээл иигэжэ бодогдоо бэлэй.

Гурбан тулга тулахада, Гуламтын баян тэндэл, Гурбан тээһээ суглархада, Зугаагай баян тэндэл, Дүрбэн тулга тулахада, Дүлэнэй баян тэндэл, Дүрбэн тээһээ суглархада, Зугаагай баян тэндэл.

Хонгоодорнуудай хайндэр эдэ бадагууд соо магтан түүрээгдэхэн мэтэл даа.

Үгышые һаа, нютагай үшоо нэгэ иимэ үрээл-дуу дурдаа:

Талада тариһан таряантнай
Татама баяар урлаг лэ,
Тоти хайхан бэетнай
Тэгшэл зандаа ябаг лэ.
Зудандаа тариһан

таряантнай
Залаалан баяар урлаг лэ,
Зурагар хайхан бэетнай
Залуу ходоодоо ябаг лэ.

Баян ургасаар, бариибшатай олон адууһа малаар суутай газарта иимэ дуун мүнцэлөөгүйдөө яалай:

Хун сагаан хонидтнай
Хошоолон сула олошорог лэ,
Айл болоһон бүлэтнай
Аша гушанараараа

олошорог лэ.
Унажа ябаһан унаатнай
Унагалан сула олошорог лэ,
Ууган ехэ бүлэтнай
Ураг тарагаар олошорог лэ.

ЭНЭ ДУУНАЙ УДХАҺАА
УЛАМЖАЛА
ХОНГООДОРНУУДАЙ УГ
ҮДЭЖЭ, ҮРГЭДЭЖЭ БАЙГ ЛЭ
ГЭЖЭ ҮНЭН ЗҮРХЭННӨӨ
ҮРЭЭ!

Энэ хуудаһа газетын тусхай корреспондент Галина ДАШЕЕВА бэлдэбэ.

XVII жаранай гал улаан хулгана жэл (1996 - 1997 онууд)

ЗУНАЙ НҮҮЛ ХҮХЭГШЭН ХОНИН НАРА

Буряад литэ	30	1	2	3	4	5	6
Европын литэ	15	16	17	18	19	20	21
Гараг Нэр Үдэр	Дабса Һара понед.	Мягмар Марс вторник	Һагба Меркури среда	Пүрбэ Юпитер четверг	Баасан Солдон пятница	Бимба Сатурн суббото	Һима Наран воскр.
Үнгэ Үдэр	харагшан үхэр	хүхэ бар	хүхэгшэн туулай	улаан луу	улаагшан могой	шара морин	шарагшан хонин
Мэнгэ	6 сагаан	5 шара	4 ногоон	3 хүхэ	2 хара	1 сагаан	9 улаан
Һуудал	шорой	түмэр	огторгой	уһан	уула	модон	хиц

Гарагай 2-го хуушанай 30 (июлийн 15). Дүйсэн үдэр.

Харагшан үхэр, 6 сагаан мэнгын, шоройдо хуудалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, даллага абаха, нүгэлөө наманшалха, наһа утадхалгын хэрэг хэхэ, ном номнохо, дасан (дуган), мүргэл шүтээнэй бусад зүйлнүүдые бүтээхэ, арамнайлаха, эм найруулха, лусуудта үргэл үргэхэ, эһээбэри табиха, үзэг шудалха, уранай онол аргада һураха, зарга шиидхэхэ, муу үйлэнүүдые болуулаха, худаг малтаха, үхэр, мори худалдаха, хутага, мадагдархалха, түмэрэй болон модондой дарха хэхэ, нүхэ бүглэхэ, модо зоохо, тангаригаа болуулаха, эльбэ дараха мэтн үйлэнүүдтэ һайн. Гэбэшье юмэ бузарлаха, үзэн ядалга үүсхэхэ, гэрэй хуури табиха, худалдаа наймаа хэхэ, хээрэ нүхэ малтаха, хубсаһа эсхэхэ, замда гараха, наһа барагшын хэрэг үйлэдэхэ, бэри буулгажа, түрэ хэхэ мэтн хэрэгүүдые сээрлэхээр. Энэ үдэр үһэ абабал, эрлэгтэй ушарха.

Гарагай 3-да шэнын 1 (июлийн 16). Зунай һүүл хүхэгшэн хонин нара гараба.

Хүхэ бар, 5 шара мэнгын, түмэртэ хуудалтай үдэр. Даллага абаха, худаг малтаха, шэнэ газарта нүүхэ, модо хуулгаха, дайсаниие болон ада шүдхэр дараха, андалдаа хэхэ, үрхэ тариха, тараг бэрхихэ, айраг халааха, мал үүсэхэ, модо сабшаха, тангаригаа болуулаха, агнаха мэтн үйлэнүүдтэ һайн. Зүгөөр газар хахалха, түрэ хэхэ, үхирбүү хүдэ оруулаха, бага хүүгэдые гэрлээ гаргаад, ондоо тээшнэ эльгээхэ, угаал хэхэ, бэри буулгаха, наһа барагшын хэрэг үйлэдэхэ, хубсаһа эсхэхэ, нүүхэ, замда гараха, эм найруулаха мэтн үйлэнүүдые тэбшлээр. Энэ үдэр хүнэй үһэ абабал, наһан богони болохо.

Гарагай 4-да шэнын 2 (июлийн 17).

Хүхэгшэн туулай, 4 ногоон мэнгын, огторгойдо хуудалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, бурханай хүрэг арамнайлаха, аргаламжада орохо, хуули тунхаглаха, сүүдэй шиидхэбэри гаргаха, бурханай шэрээдэ мандал табиха, наһа утадхалгын хэрэг бүтээлгэхэ, бүлэдөө даллага абаха, зурхай шудалха, андалдаа хэхэ, ном номнохо, наһанай хэшгэ арьбажуулха, тэнгэри тахиха, гүрэм унгуулжа, эльбэ гаргуулха, ехэ

хүниие бараалхаха, буян хэхэ, эм найруулха, шуһа ханаха, хубсаһа эсхэхэ мэтн үйлэнүүдтэ һайн гэнэ. Зүгөөр хариин нютаг руу нүүхэ, хэрэглэл газашань гаргаха, хээрэ ажал хэхэ, шорой, шулуу хүдэлгэхэ, модо отолхо, шуулдаха, үймэхэ, үбшэ аргалжа эхилхэ, худалдаа наймаа хэхэ, бага хүүгэдые гэрлээ гаргаад, ондоо тээшнэ эльгээхэ мэтн тэбшэлтэй. Энэ үдэр хүнэй үһэ абабал, хэрүүл гараха, тэмсэл болохо.

Гарагай 5-да шэнын 3 (июлийн 18).

Улаан луу, 3 хүхэ мэнгын, уһанда хуудалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, лусуудта үргэл үргэхэ, үзэг шудалха, бурханай ном уншаха, ном номнохо, үрхэ тариха, һэеи гэр бүрихэ, юмэ худалдаха, худалдажа абаха, гэр бариха, тэрэнэ хорёолхо, хээрэ ажал хэхэ, хубсаһа эсхэхэ, үхэр худалдажа абаха, дайсадые, ада шүдхэрнүүдые номгодохо, хии бараа сараха, түмэрөөр уранай үйл бүтээхэ, эм залаха мэтн үйлэнүүдтэ һайн. Гэхэ зуура газар малтаха, модо сабшаха, хюроодхэхэ, бэриин хэрэг бүтээхэ, уһа гаталха, загана бариха, тангариг абаха, хубаг малтаха, онгосо, хала дархалха, хүүргэ, тээрмэ бариха, шуһа ханаха, зүүгээр хадхуулха, хүрһэ зөөлөрүүлхэ, хүниие зобоохо, наһа барагшые хүдөөлхэ, нүүхэ, субарга, мүргэл шүтээнэй бусад зүйлнүүдые бүтээхэ, худаг малтаха мэтн үйлэнүүдые сээрлээр. Энэ үдэр хүнэй үһэ абабал, эд зоорээр, малаар баяжаха.

Гарагай 6-да шэнын 4 (июлийн 19).

Улаагшан могой, 2 хара мэнгын, хада уулада хуудалтай үдэр. Номой сахюуса хуруулха, бурхан тахиха, модоор дарха хэхэ, үзэг шудалха, бурханай ном үзэхэ, шэнэ гэр бариха, тараг бэрхихэ, айраг халааха, буян хэхэ, даллага абаха, үхэр худалдаха гү, али андалдаха, лусуудта үргэл үргэхэ, үбшэ аргалха, мори, сар хургаха, ада шүдхэр зэйлуулха, хараал сараха мэтн үйлэнүүдтэ һайн. Зүгөөр ехэ хэрэг эхилхэ, модо унагааха, хэрэглэл газашань гаргаха, гүрэм уншуулха, хоорондоо хэрэлдэхэ, дайсад болохо, нүүхэ, үри зээлиез бусааха мэтн тэбшэлтэй. Энэ

үдэр үһэ абабал, бэеын юрэнхы тамир хайжарха.

Гарагай 7-до шэнын 5 (июлийн 20).

Шараморин, 1 сагаан мэнгын, модондо хуудалтай үдэр. Бурханда, субаргада мүргэхэ, зальбарха, аршаанаар угааха, лусуудта үргэл үргэхэ, тэнгэридэ мүргэхэ, шэмэг зүүдхэл зүүхэ, модо хуулгаха, газараа заалгаад, гэрэй хуури табиха, эд бараа, үхэр худалдажа абаха, наһа утадхалгын хэрэг бүтээхэ, даллага абаха, абаһанаа бусааха, бурханай ном уншаха мэтн үйлэнүүдтэ һайн. Гэбэшье модо отолхо, модоор дарха хэхэ, наһа барагшын хэрэг үйлэдэхэ, бэри буулгаха, шэрдэг бүрихэ, хэрэлдэхэ, дайсад болохо, мори худалдаха, худалдажа абаха, үхирбүү хүдэ оруулаха, бага хүүгэдые гэрлээ гаргаад, ондоо тээшнэ эльгээхэ мэтн сээрлээр. Энэ үдэр хүнэй үһэ абабал, эд зоори арьбажаха, мал үдэхэ.

Гарагай 1-дэ шэнын 6 (июлийн 21).

Шарагшан хонин, 9 улаан мэнгын, хиидэ хуудалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, тангын тарни уншаха, бисалгал хэхэ, даллага абаха, абаһанаа тэхэриулхэ, бэри буулгаха, түрэ хэхэ, шэнэ нютагта түбхинэхэ, наһа утадхалгын хэрэг бүтээхэ, худалдаа наймаа хэхэ мэтн үйлэнүүдтэ һайн. Харин гэрэй хуури табиха, малгай, хубсаһа эсхэхэ, шуһа ханаха, тоонхэхэ, худаг малтаха, тангариг абаха мэтн тэбшлээр. Энэ үдэр хүнэй үһэ абабал, шэг шарайн үнгэ хайжарха.

АЖАГЛАЛТА: Зунай һүүл хүхэгшэн хонин хара хада 3 хүхэ мэнгэтэй, хиидэ хуудалтай. Энэ харада юртэмсын ургаса эдэсшэдэг, дабхархаг, саахарлиг амтаниин хүсэтэй боложо, хүн амитанай бөөрын ажаллаан жэгдэрэн хайжардаг. Хоол хүнэлэндөө хониной шуһа багаар хэрэглэхэ шухала. Ехэдэбэл, доторой үбшэн хүрээжэ магадгүй. Энэ харада дэлюун хүнэй махабододо ехэ үүргэ дүүргэдэг. Тиймхээ хурса (тоһотой), дабхархаг зүйл хэрэглэхэ гэнэ. Энээнхээ бөөрын худал хүсэтэй боложо, яһан, шүрбэһэн бэхижэдэг. Халуунһаа, халхинһаа һэргылхэ хэрэгтэй.

Футбол

"Сэлэнгэ" - "Виктория" - 4:

Айлшаар ерэнэн Назаров хотын "Виктория" команда байгша ондоо эхиримтайгаар, шадамар бэрхээр наадана гээд тэмдэглэлтэй. Юуб гэхэдэ, эдэнэр мурьсөөнэй таблицада түрүү хууринуудые эзэлжэ ябаһан Томскын, Кузбассай, Тобольскын, Новокузнецкын болон бусад командануудые "бүдэрүүлхэн" байха юм. Тийхэдэ дүн хамта 22 очкотой, мурьсөөнэй таблицада дүрбэдэхэ хуурида ябана.

Манай "Сэлэнгын" футболистнууд ээлжээтэ уулзалгануудаа баруун хотонуудай командануудтай үнгэргэхэдөө, урагшагүйдөө һэн. Тийгээжэ мурьсөөнэй таблицада түрүү хуури эзэлжэ ябаһан Омскын Иртышэй футболистнуудта 0:3, харин һүүлшын хууринуудта ябаһан Омскын нүгөөдэ "Динамо" 0:2 тоотойгоор шүүгдэжэ ерэнэниинь харамтай.

Өөһэднүүдэ стадион дээрэ "Сэлэнгын" футболистнууд энэ үдэр хайнаар наадажа, футболдо дуратайшуулые баясуулаа. Уулзалгын эхилхээр 32-дохи минутын ябажа байхада, воротанаа 30 метрэй зайһаа бүмбэгэ абаһан Сергей Хижняк тэрэнэ гэнтэ ворота руу сохижо, тоо нээжэрхибэ. Иимэ юмэнэй болохые ойлгонгүй, нэримжэгүй байһан айлшадай вратарь Игнатьев командынгаа

тренер, гэшүүдэй урмые хухална. "Сэлэнгын" футболистнууд энээнэй дубтологоо бүри эршэдхэ айлшадаа амар заяа үзүүлбэ. Эндэ манай командын хамгаалагша Юрий Голоов одоол мэргэн байһа харуулжа шадаа. Шадам бэрхээр хамгаалга, дубто хэһэн Юрий эндэ аурб минутын туршада хоёр бүмб айлшадай ворота руу ур

дараалан сохижо оруулаха сугларагшадай зүгһөө баясхаланда хүртэнэ.

Нааданай хоёрдохи хахад "Сэлэнгын" футболистнууд айлшадаа яһала мэгдэхэ "Викторин" хамгаалагша Сапрыкин, Бриткин гэжэ бүмбэгэ хүсэжэ ядаха хэрзгы ааша гарга мурьсөөнэй судья Владимир Сергеевтэ (Благовещенск) зэмэлүүлхэ баатай боло. Тийгээшье хаа, бүмбэ буляадахадаа бэрхэ, коман гол дубтологшо Сергей Алманай хамгаалагша Похлебаевые мэхэлжэ, аба бүмбэгээ эршэтэйхэ сохижо, нааданай тоо болгобо.

"Сэлэнгын" футболистнууд адуугаа заһажа, үшөө бүмбэгэ айлшадайнгаа руу сохижо оруулаа. Наадан хоёрдохи хахадта нүхэр хэлгэһэн Александр Симанай бүмбэгэ айлшадай вратарь дээхэнүүр сохижорхёо.

Энээгээр наадан адуугаа удаадахи уулзалгануудта Новокузнецкын "Металлур" манайда айлшалха. Эдэн мурьсөөнэй таблицада гурбадахи хуури эзэлжэ "Сэлэнгын" футболистнууд эндал хайнаар наадан сугларагшадаа урманшуулха гэжэ ханагдана.

Б.ЦЫРЕМПИЯ

"УЖАСТИГУУДЫЕ" ХАРАЖА ДЭМЫРЭЭД...

Американ боевик хаража, Артагүи хүсэтэй болонхойби Хүн бүхэниие бултынь Хүсэе шааха шадгалтайби Тааруу номин зантайхан Таһын хубуун байһан ааг, "Ужастигуудые" хара харажаа, Ухаан мининь балартаа. Сэжэ зүрхэнэйм оёорто Сэжэе таша бэйшэ, Бурма галаар орьёлон Булан тээрэн бурьялла. Хүннэе сохихо, наһааха, Хул, тарнь булгалха, Эдэ болон аргинуудай Эдэ шидигэ нурагхайб. Абай Гэсэр, Алажа мэргэн Абари зандаа тааранагүй. "Брюс Ли", Шварцнеггер Бүхэ зүрхын эзэлхэй.

Д.БАЛЖИНИМАЕВАЙ, АДОЛЖИТОВАЙ

Республикын Верховно Сөвөдэй нэгдэхэ зарлалай депу республикын Верховно Сөвөдэй Президиумэй секретарь (1996 он), Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабаадагша, ажалдай ветеран

Владимир Михайлович БИРТАНОВАЙ

наһа бараһан тухай Буряад Республикын Президент, Ардаг Хурал ба Буряад Республикын Правительство гүнзэгы шанал гашуудалтайгаар мэдээснэ, түрэл гаралдань, дүтын зоншаналааа мэдүүнэ.

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство

Редактор А.Л. АНГАРХАЕВ.

РЕДАКЦИОННОКОЛЛЕГИ: РИНЧИНОВ С.Д. (редакторай орлогшо), ЖНЖИТОВ Б.М.Ж. (харюусалгата секретарь), ГАРМАЕВ Р.Б. (Буряад Республикын Президентын ба Правительствын аппарат), СУНДАРОН Д.Д. (Буряад Республикын Арадай Хурал), таһагуудые даагшад: ДАШЕЕВА Г.Х., ДОНДОГОЙ Ц.Ц., ОЧИРОВ С.Д., САМБЯЛОВА Т.В., ПИИТАЕВ В.И. (хэблэлэй директор).

Манай адрес:

670000. Улаан-Үдэ, Калангидаришын уйлсэ, 23, "Буряад үнэн" газетын редакци.

Газетэ хэблэлэй 2 хуудалан хэмжээтэй. Индекс 50901. Хэлэг 3772. Хэблэлдэ тушаагдаһан саг 17.00.

"Республиканска типографи" гэхэ АО-до газетэ хэблэгдээ. Директорайн телефон: 2-40-45. Б-0079-дэхи номертойгоор бүридхэлдэ абтанхай. Заказ № 7801.

Редакцинын телефонууд: редакторай - 2-50-96, приёмный - 2-54-54, редакторай орлогшын - 2-68-08, харюусалгата секретарин - 2-50-52, секретаринай - 2-62-62, таһагууд: нийтэ политическэ - 2-55-97 (даагшань), 2-61-35, 2-56-23, социальн-экономическэ - 2-64-36 (даагшань), 2-63-86, 2-61-35, 2-67-81, соёлой, эрдэмэй болон хургуулинуудай - 2-60-21, (даагшань), 2-57-42-19; Закаменскда - 30-61.

"Бурятия" хэблэлэй телефонууд: директор - 2-49-94, бухгалтерин - 2-23-67, вахта - 2-35-95.